Samhälle och Socialt Utbud

SOS Aktuellt

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 5/2013 | December

Foto: Daniela Andersson

SOS Aktuellt

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon: 044 555 4388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska handikappförbund
09 496 446

Ansvarig redaktör:
Anna Caldén
Ordförande för Finlands Svenska Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044 555 4388
daniela.andersson@kolumbus.fi

Medarbetare
Tom Sörhannus
Christina Lång
Thomas Rosenberg
Helena Forsgård
Malin Johansson
Mari Pennanen

Layout
Erkki Tuomi / Neodesign

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

Artiklar, feedback, insändare
daniela.andersson@kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du ha tidigare utgivna nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

Innehåll

God Jul!

s.2–3 LEDARE
Ett eget hem på egna villkor!
Lisbeth Hemgård

REDAKTÖRENS ORD
Grisen i smokingen
Daniela Andersson

s.4-5 **Hur trygga kvalitativa tjänster i svenskfinland?**
Christina Lång

JURISTENS KOLUMN
Processen är igång
Ulrika Krook

s.6-7 **"SAMS och Handikappförbundet måste enas och gå ihop"**
Daniela Andersson

Christer Rönnlund ny ordförande för Psykosociala förbundet
Tom Sörhannus

s.8-9 **Barnfamiljerna på Åland vinnare i stöddjungeln!**
Daniela Andersson

s.10-11 **Sjukpensionär på fastlandet: "Inte så mycket att ha roligt för"**
Tom Sörhannus

Barnfamilj på Åland: "Högre levnadskostnader äter upp höjda barnbidrag"
Helena Forsgård

s.12-13 **Fullsatt då mentalvårdsveckan uppmärksammades i Lovisa**
Thomas Rosenberg

KOLUMN
Att våga se möjligheter i stället för hinder!
Anna Caldén

s.14-15 **Nya vänner viktiga på storträff**
Mari Pennanen

Sociala medier effektiv hjälpmeder för minoriteter
Henrika Juslin

s.16-17 **Sång och musik ger bra vibrationer**
Svante Lång

Musik för ALLA
Christina Lång

NOTERAT
Ahlvik återvald som ordförande för FSS

NOTERAT
Knepiga frågor kring självbestämmande

s.18-19 **"Anhöriga måste också få ta plats"**
Pernilla Nylund

Infocentret FUNGERANDE HEM
Christina Lång

NOTERAT
Nu pjäs på Duv Teatern!

NOTERAT
Riksdagens mentalhälsopolitiska delegations vädjan: Mental-vårdslagstiftningen måste uppdateras

NOTERAT
Mycket på gång inom hörselförbundet

Faktura för SOS Aktuellt 2014

s.20 **Händelsekalendern 2014**

Vill du annonsera i SOS Aktuellt?

Priser 2014
Helsidesannons: 600 euro
Halvsida: 300 euro
¼ sida: 150 euro

Vill du ha annons i annat format? Tag kontakt så anpassar vi priset till din annonsstorlek!
Medie-kort finns på www.sosaktuellt.fi

Kontakta:
Annonsansvarig:
Daniela Andersson,
044 555 4388,
daniela.andersson@kolumbus.fi

Utgivning och prenumerationer 2014

Deadlines SOS Aktuellt 2014

Nummer 1. Deadline: tisdagen den 11 februari. Utkommer vecka 8.
Nummer 2. Deadline tisdagen den 1 april. Utkommer vecka 15.
Nummer 3. Deadline tisdagen den 20 maj. Utkommer vecka 22.
Nummer 4. Deadline tisdagen den 19 augusti. Utkommer vecka 35.
OBS! Oklar! Nummer 5. Deadline tisdagen den 7 oktober. Utkommer vecka 42.
Nummer 6. Deadline tisdagen den 25 november. Utkommer vecka 49.

Fortlöpande årsprenumeration för papperstidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck. Vid lösnummersbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

1. Beställ via internet.
Fyll i prenumerationsblanketten på www.sosaktuellt.fi eller e-posta pren@sosaktuellt.fi

2. Eller ring 044 555 4388, eller Handikappförbundet 0500 418 272

Ledare

Ett eget hem på egna villkor!

Servicen för personer med utvecklingsstörning genomgår en stor förändring i Finland.

Nationellt är avvecklingen av institutionerna en av de viktigaste reformerna. Samtidigt som man avvecklar institutionerna, utvecklar man tjänsterna i närsamhället, men tyvärr byggs också nya mini-institutioner.

FDUV stöder inte institutionsboende som en permanent lösning för personer med utvecklingsstörning. Det har varit vår ståndpunkt i över 30 år. Det har alltid väckt mycket tankar och känslor hos människor. Både hos personal, anhöriga och ibland också hos den stora allmänheten. Argumenten har varierat från att institutioner behövs, de svaga i samhället blir utan vård, den samlade kunskapen går förlorad, vi behöver skydda våra utvecklingsstörda från det övriga samhället till att det är många som inte mår bra av att bo i närsamhället utan måste få bo avskilt. Jag har själv följt med debatten under åren och visst har den ibland präglats av en stark idealism som inte haft så mycket att göra med den vardagsverklighet som många upplever.

Diskussionen har saknat nyanser och man har förenklat debatten med att till exempel säga att alla som bor på institution mår dåligt, eller att den samlade kunskapen finns på institutionen och människor mår dåligt i närsamhället.

Personer med utvecklingsstörning är ingen homogen grupp, alla har inte samma behov. Det finns många personer med utvecklingsstörning som känner sig kränkta av alla institutioner som byggts upp för dem, de känner att de skapats för att de ska hållas undan från samhället. De mår dåligt av det. De kräver en upprättelse idag, de har samma rätt att delta, påverka och leva i närsamhället som alla andra. Det finns också personer med utvecklingsstörning som har stora stödbehov och har svårare än andra att framföra sina synpunkter. Det är ofta denna grupp som hänvisas till institutionsvård.

Jag har träffat flera personer som tvingats flytta till vårdhem när man inte lyckats ge det stöd som hon eller han behövt i närsamhället. Och argumenten kommer ganska snabbt, - se nu, vi behöver vårdhemmet, människor mår dåligt av att bo i närsamhället. Behöver vi institutioner för att ge ett bra stöd? All forskning och praktisk erfarenhet från övriga Norden visar att det goda stödet inte finns i väggarna utan i kunskap, gott bemötande och goda arrangemang där man lyckats samla kunskapen.

Något som forskare är eniga om är att så fort en vårdenhet blir större än tio vårdplatser, styrs den mera av personalens behov än av de individuella behoven hos dem som får vård. Det betyder inte att det inte finns personal som gör ett gott arbete men strukturerna byggs mera kring personalens arbetstider, möten och annat. Jag blir också ibland kontaktad av personal som arbetar på institution. De har kanske vigt sitt liv för att människor med utvecklingsstörning ska ha det så bra som möjligt. De känner sig kränkta av vår ståndpunkt. Jag kan förstå deras frustration.

Det är FDUV:s roll att blicka framåt, vi måste tro att vi lyckas skapa olika sätt att bo, små enheter på landsbygden, urbant boende i närsamhället. En del vill bo i gruppbostad, andra i egen lägenhet, det gäller att skapa olika typer av boendeformer. På samma sätt som vi alla andra bor och lever i våra hem ska personer med utvecklingsstörning få rätt till det.

Det är de individuella behoven som ska styra tjänsterna och inte strukturer uppifrån som säger vad som är rätt för vem. Där är vi alla skyldiga till överträdelser. Men det finns ett stort arbete som måste göras, nya stödformer måste utvecklas och vi behöver bra strukturer för att den samlade kunskapen ska bevaras.

Lisbeth Hemgård
Verksamhetsledare, FDUV

Redaktörens ord

Grisen i smokingen

När den saudiarabiska skådespelaren och filmproducenten Faisal Al-Saja blev intervjuad i tidningen EDGAR Middle East så fick han frågan: Vilken är mänskans mest överskattade förmåga? Det genialiska svaret löd: *People's sense of fashion. A pig in a designer tuxedo is still a pig.*

Det vill säga en gris iklädd smoking är fortfarande bara en gris. Trots att det inte finns några riktiga grisar *(Lat. Sus scrofa domestica)* i Saudiarabien, dock *möjligen* nog mansgrisar, så slog han minsann huvudet på spiken. **Al-Saja** är den första skådespelaren någonsin från Saudiarabien som medverkat i en Hollywoodfilm och araberna från den här regionen, inkluderat Förenade Arabemiraten, är oerhört stilmedvetna. Så han vet vad han talar om.

Jag har träffat otaliga grisar i smoking, rentav riktiga svin. Man hittar dem i alla hörn av världen och i alla samhällsklasser. En gris i smoking kan vara av vilket kön som helst och kan också vara en produkt eller ett evenemang. Vissa massivt marknadsförda evenemang kan vara riktiga smokinggrisar. Många nya magasin har tyvärr också visat sig höra till denna kategori. Fina glassiga månadsmagasin med lockande lyxiga pärmar men då man sätter sig i soffan för att ta del av kvalitetsjournalistik så hoppar grisen i famnen på en. Kvalitetsjournalistik är väl en raritet i dagens läge men det betyder absolut ändå inte att den inte kan vara snyggt förpackad. Dryga "högkultur" besserwissers, vänstervridna journalister med flottiga hår och övervintrade gamla hippien påstår ofta att lyx och allt som är vackert är av ondo och att skönhet aldrig kan vara "*seriöst*". Och hur förlegat är det tankesättet egentligen? Att så fort som någon satsar på sitt utseende eller vackra dyra accessoarer så är den inte *seriös* eller om en tidning har glansiga vackra pärmar så ropar direkt någon murvel "oseriöst!". Det här är ingalunda fall i marginalerna. Jag vet många smarta kvinnor som är sjukt rädda för att inte tas på allvar om de är snygga. Istället genomgår de någon slags förfulingsprocess, eller klassikern, sätter på sig skitfula glasögon för att tona ner det vackra. Helt galet eller hur? Ofta om en snygg framgångsrik kvinna intervjuas så står det i nio fall av tio att "fröken X visar att det går att vara både snygg och framgångsrik", precis som om alla framgångsrika kvinnor borde vara fula som stryk. Så fula att de måste gå med en säck på huvudet. Och då blir det ju grisen i säcken istället liksom. Hur realistiskt eller roligt är det? Och märk väl, snygga och framgångsrika män ifrågasätts aldrig. Aldrig.

SOS Aktuellt är varken en smokingklädd, chauvinistisk eller fördomsfull gris. Vår nya look är snygg och vårt innehåll seriöst. Det här kan jag säga utan det minsta skryt men med bröstet fyllt av stolthet. Läs gärna och kommentera vår storsatsning för detta nummer, "*Barnfamiljerna på Åland vinnare i stöddjungeln*" (s 8-11). Eller den taggade intervjun med **Gustav Skuthälla** (s 6).

Don't join an easy crowd, you won't grow. Go where the expectations and the demands to performance are high.

Tack för i år, ni har varit fantastiska! Ha en fridfull jul och ett magnifikt nytt år!

Daniela Andersson
Redaktionschef

PS. Och ni vet ju vad man ska göra om man träffar en smokinggris? Ring slaktaren.

HUR TRYGGA KVALITATIVA TJÄNSTER I SVENSKFINLAND?

Text och bild:
Christina Lång

Den sociala sektorn står inför stora förändringar inom den närmaste tiden. Socialvårdens, liksom också hälso- och sjukvårdens innehåll och strukturer revideras samtidigt som ett antal större lagstiftningsprojekt bereds. Vad innebär förändringarna och hur påverkas Svenskfinland? Kan handikappservicen garanteras också i framtiden? SAMS ordnade i samarbete med andra organisationer i medlet av november en handikappolitisk och personlig assistansdag.

Seminariet riktade sig till personer med funktionsnedsättning och deras närstående, till handikapporganisationer samt till dem som i sitt arbete berörs av frågor kring funktionsnedsättning.

Programmet var digert med ett flertal föreläsningar och parallellseminarier. Jur.dr **Anja Karvonen-Kälkäjäs** presentation av forskningen kring upphandling inom social- och hälsovården uppskattades. I den talade hon varmt för klientens medverkan redan från början i planeringen, beredningen, genomförandet och uppföljningen av upphandlingar då det gäller tjänster som personer med funktionsnedsättning är i behov av. Målet är att säkerställa ett självständigt liv med tillräckligt stöd i boendet samt att stödet ges i rätt tid.

Säkerställande av delaktighet kräver en viss process som sker i faser.

Klienternas delaktighet är en del av kvaliteten.

1. I kommunernas service- och upphandlingsstrategier, boendeprogram och andra politiska strategier beaktas tjänster som personer med funktionsnedsättning behöver och möjliggörs olika sätt att ordna dessa tjänster.

2. Klienternas behov borde styra beredningen av upphandlingen. Boende och tjänster upphandlas separat. Det är de individcentrerade serviceplanerna som ska styra upphandlingen. Klienternas delaktighet i beredningen av upphandlingen säkerställs med hjälp av olika lättillgängliga metoder.

3. Klienterna delaktiga då anbudsbegäran görs och offerter ges. För servicetagare, deras närstående och serviceproducenter ordnas forum från fall till fall där de med hjälp av olika metoder kan uttrycka sin åsikt och ge sina uppgifter om anbudsbegäran, servicebeskrivningen och avtalsutkastet för köptjänsten. I planeringen av upphandlingen kan klienternas delaktighet förverkligas med hjälp av olika servicemodeller, klientråd och klientforum, fokusgrupparbeten, visioner och gemensam planering.

4. Upphandlingens beslutsfas. Den upphandlande enheten fattar beslut genom förhandlat förfarande eller direktupphandling utgående från användarklientens behov och producenternas offerter.

5. Samarbetet under tiden för köptjänstavtalet. Handikapp- och socialservice genomförs på basis av en individuell, i samförstånd med klienten upprättad bedömning av servicebehovet och serviceplanen, på basis av ett överklagbart förvaltningsbeslut om beviljande av service samt på basis av köptjänstavtalet som görs upp utgående från anbudsbegäran. I växelverkan mellan klienten och serviceproducenten konkretiseras klientens verkliga möjligheter att påverka innehållet i tjänsterna. För att säkerställa kvaliteten på tjänsterna, ett gott bemötande och en ändamålsenlig verksamhet ska serviceproducenten utarbeta en plan för egenkontroll. I den ska serviceproducenten anteckna uppgifter om på vilket sätt klienterna och deras anhöriga kan ge respons på tjänsternas kvalitet och klientsäkerheten samt hur den information som fåtts via klientresponsen och övriga anmärkningar kommer att utnyttjas.

Terminologi

Anja Karvonen-Kälkäjä poängterade i sitt inlägg även att man bör kartlägga terminologin så att man vet vad man talar om och hon betonade också språkaspekten; service på modersmålet är viktig. Innovativa metoder glömmer ibland den sociala omgivningen. Personligheten borde vara mera synlig i delaktigheten för att inte expertnivån om enbart den tekniska och processinriktade upphandlingslagen ska dominera. Kundens behov och trygghet är det primära i upphandlingen. Den som använder servicen är inte en part i avtalsförhandlingen.

Ulrika Krook, juridiskt ombud i SAMS kommenterar att man siktar till att boende och tjänster upphandlas separat för att det är möjligt att separera dem och då ger det större utrymme för att få klientens röst hörd, men tyvärr ses de som en helhet nästan alltid i dagens läge. Krook stöder Anja Karvonen-Kälkäjäs åsikt om beslutsfattandet, för om den upphandlade parten valt att använda sig av förhandlat förfarande eller direktupphandling finns det betydligt större utrymme för att utgå från användarklientens behov och beakta dem. Ett problem är att både klientens behov och sakkunskapen från funktionshinderområdet oftast förbises på grund av rädsla att göra något tekniskt fel vid upphandlingen som senare kan leda till att man hamnar till marknadsdomstolen. Både Karvonen-Kälkäjäs avhandling bekräftar och Krook instämmer att den som använder servicen borde vara en part i avtalsförhandlingen. Tyvärr förverkligas det kriteriet inte ännu idag.

Juridiskt ombud Ulrika Krook presenterar SAMS, Samarbetsförbundet kring funktionshinder, process.

Upphandlingen är en vettig mix mellan pris och kvalitet och de ska vara mätbara.

Juridiskt ombud Erik Munsterhjelm diskuterar med grundtrygghetsdirektör Arne Nummenmaa.

Upphandlingen är en utmanande uppgift

Många anser att det borde finnas mera omfattande tjänster och priset blir det avgörande på bekostnad av kvaliteten. Men, vem avgör kvaliteten? I den livliga diskussionen, som följde på filmen *Kan livet konkurrensutsättas* påtalades en kontinuerlig dialog mellan klient och upphandlare.

Grundtrygghetsdirektören i Raseborgs stad, **Arne Nummenmaa** håller med. När det gäller service för personer med funktionsnedsättning är serviceplanen ett viktigt instrument. Det är viktigt att beakta både negativ och positiv respons. Upphandlingen är en vettig mix mellan pris och kvalitet och de ska vara mätbara. Han medger att konkurrensutsättningen/upphandlingen blivit svår, speciellt för små kommuner för den kräver sakkunniga som behärskar juridik och ekonomi. I hans egen hemstad har man konstaterat att handikappade i medeltal får flera timmar service än i andra kommuner. Målet är att i första hand anställa personliga assistenter och de handikappade är arbetsgivare. I andra hand är Raseborgs stad arbetsgivare och det tredje alternativet är köptjänster. I avtalsförhandlingarna nämns en viss behörighet medan kvaliteten ofta beror på personliga kvalifikationer. Kvalitet i praktiken beror på hur serviceinriktad, flexibel, tillmötesgående och flitig den servicegivande parten är. Därför är fortlöpande respons mycket viktig. För klienten är i centrum, intygar Nummenmaa.

Monica Björkell-Ruhl är förälder och aktiv i Bamsegruppen. Hon säger att hon ofta hört att man jobbar för klientens bästa, men hon tycker att det inte alltid stämmer. Hennes son är beroende av taxitransporter för att komma till sin skola. För den delen står utbildningsverket medan socialverket är upphandlare för korttidsvården. Taxitransporterna sker via upphandling av olika bolag och det faller på familjens lott att meddela två olika servicegivare om transporterna som ofta avviker från det vanliga programmet. Där beaktas inte responsen.

§ Juristens kolumn

Processen är igång

I detta nummer av SOS-Aktuellt ingår det åtminstone en artikel **från seminariet "Hur trygga kvalitativa tjänster i Svenskfinland?", av många kända som den svenskspråkiga personliga assistans- och handikappolitiska dagen.**

Du som läsare undrar kanske varför vi valde just det namnet? Därför att det nu pågår avgörande processer för om det kommer att finnas tryggad jämlik tillgång till svensk service, stöd och tjänster för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning i framtiden eller inte. De flesta svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning kommer att märka effekterna av det som händer nu först om några år. Trots att det verkar avlägset är det nu som representanter för personer med funktionsnedsättning måste agera för sen är det för sent. Då kanske vi igen hamnar att vänta fem till femton år eller längre tid på en förändring.

När den reviderade handikappservicelagen trädde i kraft på hösten 2009, hänvisades det aktivt till att effekterna av de nya bestämmelserna om personlig assistans kommer att utvärderas och att det kommer att erbjudas annan service och annat stöd för de personer som inte omfattas av personlig assistans. Utvecklingen har varit positiv, men olyckligtvis är tillgången till personlig assistans inte ännu jämlik och erbjudandet av annan individuell service enligt handikappservicelagen har varit näst intill obefintlig, om man bortser från serviceboende och det effektiverade stöd som bland annat Esbo stad införde. Tillgången till individuellt stöd och individuell service, handledning, vård och omsorg är något som avgörs när handikappservicelagen och specialomsorgslagen för personer med utvecklingsstörning samordnas och socialvårdslagen revideras.

Vi har något att lära av de misstag som skett i vårt västra grannland Sverige. Där har bestämmelserna om personlig assistans reviderats otaliga gånger. Ibland undrar jag hur många som hängt med och hänger med i alla de förändringar som skett genom åren. En av mina svenska juristkolleger uttryckte sig på följande sätt. "Krasst sagt är det i majoriteten av fall så att de personer med utvecklingsstörning som har personlig assistans har tillgång till mycket individualiserad service medan de som bor i gruppboende eller får annan service har mycket begränsad tillgång till individuell service, om någon alls." Här tål att påpekas att det inte i Sverige som här i Finland går att kombinera personlig assistans och gruppboende.

Individuellt stöd handlar inte enbart om personlig assistans, något som de finlandssvenska handikapporganisationerna lyft fram flera år. Under ovan nämnda seminarium behandlades igen en utvidgad palett av individuellt stöd och individuell service. Det framkom att i framtiden kan teknologi komplettera de traditionella serviceformerna. Samtidigt som det inte går att bortse från hur viktigt stödet från familjen och närstående är för en person med funktionsnedsättning och att det är av betydelse om nätverket omkring en person med funktionsnedsättning har förståelse för situationen.

F*ör att trygga likvärdiga tjänster för personer med funktionsnedsättning* utifrån behov och personens åsikter och önskemål och inte utifrån diagnos eller typ av funktionsnedsättning behöver vi en bredare palett av individuella tjänster som tryggas och garanteras *både via socialvårdslagen och kommande handikappservicelag*. Terminologin kommer att bli avgörande så att de olika serviceformerna hålls isär och så att rätt lag tillämpas. Exempel på serviceformer som förutom personlig assistans kunde ingå i en utvidgad palett av individuell service är: supported employment, studie- och arbetskonsulenter, coachar, personliga ombud, intensifierat stöd, personliga vårdare, elektroniska hjälpmedel och personlig budget.

Ulrika Krook
Juridiskt ombud, VH
SAMS

”SAMS och Handikappförbundet måste enas och gå ihop”

Text och bild:
Daniela Andersson

Styrelseproffset inom handikappfältet, Gustav Skuthälla, drar sig inte för att tala klarspråk inför sin kommande avgång från diverse poster; Det är inte bra att ha två handikappförbund i lilla Svenskfinland. SAMS är en alltför bräcklig organisation som utan Handikappförbundet inte håller i det långa loppet. Hans önskan är att det är dags att gå ihop och framförallt enas.

Vid fyllda 70 lämnar Gustav Skuthälla alla poster som förtroendevald inom handikappsektorn vid årsskiftet. Nu ska jag vara pensionär på riktigt, säger han.

Gustav Skuthälla har anlänt till Helsingfors för ett av de sista mötena i egenskap av ordförande för Psykosociala förbundet. Från och med årsskiftet avsäger han sig både ordförandekapet samt diverse förtroendeuppdrag inom Handikappfältet.

– Jag sa redan år 2007, då jag blev tillfrågad att bli ordförande, att jag åtar mig gärna uppdraget men slutar då jag fyller 70, så det är inga hemligheter, säger Gustav.

Han har också varit både ordförande och styrelsemedlem i SAMS, Samarbetsförbundet kring funktionshinder, sedan starten 2010. Och det är här Gustav känner oro. Han konstaterar att han redan en längre tid känt att allt inte står rätt till inom det finlandsvenska handikappfältet.

– Vi måste enas! Vi är en minoritet inom minoriteterna. Ska vi ha två handikappförbund också?

Gustav syftar på SAMS och Finlands Svenska Handikappförbund som i och med att SAMS grundades gick skilda vägar. Handikappförbundet blev så gott som ensamt utanför då FDUV, Psykosociala förbundet, Svenska hörselförbundet och Förbundet Finlands Svenska Synskadade gick under samma tak. Strukturförändringen orsakade en storm inom handikappfältet och det tog länge innan man fick olja gjutet på vågorna.

– Orsakerna till oenigheterna må vara vad de är. Dem känner jag inte till, det har börjat före min tid. Det kanske var nödvändigt med den här omvägen, men jag säger nu att det är dags att lägga det gamla åt sidan och försöka hitta varandra på riktigt igen.

Uppmärksammad ledare

Gustav vill ingalunda kasta ut några brandfacklor på fältet utan önskar uppriktigt att förbunden kunde enas. Hans ledare i förra numret av SOS Aktuellt visar konkret på var han tycker att felet ligger.

”Det andra jag så här inför uppbrottet vill kommentera är bildandet av Samarbetsförbundet kring funktionshinder (SAMS). Stor var vår tvekan inom psykosociala förbundet. Varför bilda ett nytt finlandssvenskt handikappförbund vid sidan av det nuvarande? Tack och lov så fungerar samarbetet mellan de två förbunden väl. Då och då ställer jag mig dock fortsättningsvis frågan om det är rimligt att med Svenska Kulturfondens medel upprätthålla SAMS för en kostnad av cirka 100000 euro per år och vars huvudsakliga uppgift är att fördela Svenska Kulturfondens medel till det sociala fältet, 250000 euro per år.” (SOS Aktuellt 4/2013)

– Ett av argumenten, att de övriga förbunden inte ville höra under Handikappförbundet längre, var att ”RAY var missnöjd med Handikappförbundets administration”. Jag har grävt i saken och läst RAY:s utlåtande, argumenten håller inte riktigt. Handikappförbundet får ingalunda underkänt, det står att ”administrationen är nöjaktig”. Då tycker ju jag att man borde ha börjat där och jobbat med att förbättra den. Istället för att sätta hundratusen euro på en ny organisation skulle man ha satt trettiotusen på en ny administrativ person på Handikappförbundet.

Den som drev på bildandet av en ny organisation var **Krister Ståhlberg,** dåvarande chef på Svenska Kulturfonden.

– Också FDUV, syn- och hörselförbunden drev på medan Bodil och jag som sagt tvekade i det sista. Vi, både **Ulf Gustafsson** från Handikappförbundet och psykosociala förbundet, försökte med olika andra alternativ, till exempel att vissa personer skulle gå åt sidan och låta nya fräscha krafter träda in. Men inget dög åt FDUV, syn- och hörselförbundet. Tydligen är det något i historien som jag inte känner till.

Trots att samarbetet förbunden emellan idag fungerar bra så är Gustav inte nöjd med konstellationen.

– Nej, det oroar mig att det inte går att enas. SAMS är för bräcklig som organisation i de stora sammanhangen. Skrivelser, uttalande och lagförslag skulle accentueras av att vi talar med en mun. Det kanske behövdes den här processen, men nu har jag en önskan och hopp om att Handikappförbundet och SAMS går ihop.

Hur man konkret ska kunna enas vet Gustav inte men det finns många saker att jobba tillsammans för.

Kårkullaproblematik

Gustav är också avvaktande inför Kårkullas roll i framtiden.

– Kårkulla kommer att upplösas i nuvarande koncept. Det bär inte, det är för specifikt finlandssvenskt och irriterar de som vill satsa på integrering. De borde ingå i ERVA-distrikten. Varför ska det finnas ett Lex Kårkulla då det inte finns Lex någonting annat?

En kontroversiell åsikt i sig men han är inte rädd att få ovänner.

PROFIL

Gustav Skuthälla
Ålder: Fyllde 70 den 26 september.
Bor: I Närpes.
Familj: Fru, barn, barnbarn och ett barnbarnsbarn.
Utbildning: Politices magister från Åbo Akademi, Folkskolelärare.
Karriär: Stadsdirektör i Närpes 1982-2007, Skoldirektör Närpes 1981, Nordiska ministerrådet Köpenhamn 1976-1980, Skolstyrelsen 1974-1976, skolekonom i Vasa, rektor Kronoby folkhögskola.
På fritiden: Arbetet inom handikappfältet, engagerad inom församlingen i Närpes. Motion! Höll tidigare på med travhästar och ägde flera som bland annat den berömda travkusken Jorma Kontio körde. Numera är Gustav ägare till en rysk trakehner som barnbarnet rider och tävlar i dressyr med.

– Jag är inte känd att vara diplomatisk men har nu försökt vara det iallafall. Och ovänner har jag redan tillräckligt från min tid som stadsdirektör. Jag är van att till morgonkaffet få läsa i Vasabladet om hurudan jag är, säger han med ett lugnt leende.

Gustavs högsta önskan är att funktionshindrade, speciellt människor med mentala problem, ska få samma respekt som övriga.

– Det finns en hackordning inom handikapprörelsen och människor med mentala problem ligger längst ner. Högst upp befinner sig synskadade. Vi måste få människor att arbeta mot stigmatiseringen, som är i en klass för sig här i Finland.

Gustavs enda botemedlet mot detta är information. Han listar också alarmerande faktorer som skett under sin tid inom Psykosociala förbundet.

– Användningen av psykofarmaka ha ökar lavinartat. På enbart den tid jag varit aktiv (knappa 10 år) så har konsumtionen av psykofarmaka fördubblats. Ingen får mig att tro att den mentala ohälsan fördubblats under samma tid. Ökningen av psykofarmaka ökat speciellt bland unga.

– I dag sjukpensioneras fem personer under trettio år dagligen (cirka 1500 per år) på grund av psykisk ohälsa. Likgiltigheten bland beslutsfattarna inför den mentala ohälsan är lika stor som förr. Finland har fortsättningsvis INTE ratificerat FN-konventionen om lika rättigheter för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Det positiva är att den svåra stigmatiseringen av såväl psykisk sjuka som deras anhöriga har måhända blivit en smula mindre idag.

Framtid

Gustav Skuthälla kommer att sakna alla fina mänskor han fått lära känna under denna tid.

– Det var en helt ny värld för mig. Att se alla dessa mänskor bli golvade och resa sig igen för att igen bli golvade men åter resa sig. Oerhört!

Tiden utan styrelsemöten ska han fylla med bland annat motion. Vilket han alltid gjort.

– Dessutom har min hustru gett lov att jag får köpa ett skidset åt henne också. Hon har lovat komma med i spåret.

Han kommer också att då och då tillreda goda middagar åt sin fru och sig själv samt hela drösen av barn med familjer.

– 13 stycken är vi vid middagsbordet då det är som "värst". Ett barnbarnsbarn finns också med. Jag är således farmorsfar och hustrun farmorsmor. Inte illa det inte.

I resväg kommer frun och Gustav nog resa till deras andra hemstad, Kongens by, då och då.

– Och möjligen skriva nåt debattinlägg då och då. Fast det är ju inte så viktigt, avslutar han.

Christer Rönnlund ny ordförande för Psykosociala förbundet

Text och bild: Tom Sörhannus

Psykosociala förbundet får från och med årsskiftet en ny ordförande då Christer Rönnlund efterträder Gustav Skuthälla på posten. Rönnlund blev vald till ny ordförande då förbundet höll sitt höstmöte i Mariehamn på Åland i mitten på oktober. Som en av de största utmaningarna ser Rönnlund att de som har psykosociala funktionshinder ska få samma rättigheter som andra funktionshindrade.

Christer Rönnlund i snickeriet på vänstugan Svalboet. Här tillbringar han en del av sin tid som handledare vid vänstugan.

Som ordförande säger sig Rönnlund vilja vandra i sina företrädares fotspår.

– Jag vill också gärna besöka medlemsföreningarna och höra vilka problem de brottas med och hur förbundet kan hjälpa dem. Alla brottas väl med för lite pengar och där kanske vi inte kan göra så mycket, men vi kan hjälpa på andra sätt. Det går naturligtvis inte att göra allt på en gång, men en sak i taget. Och jag vill inte komma ut som någon övervakare, utan som en medmänniska.

Till de största utmaningarna för förbundet räknar Rönnlund att få personer med psykisk ohälsa att omfattas av lagen om service och stöd på grund av handikapp, eller den så kallade handikappservicelagen, som håller på att revideras som bäst.

– Det finns en kommitté som funderar på den här lagen. Det skulle vara viktigt för oss att omfattas av lagen och få samma rättigheter som andra grupper med funktionshinder. Det här utan att ta något ifrån de andra. De är viktigt att vi har respekt för varandra mellan de olika förbunden, och ser att alla har ett värde.

Den alltmer ökande öppenvården innebär också en utmaning.

– Det är inte så enkelt. Resurserna är knappa och städer och kommuner har många att tänka på och har inte råd att satsa så mycket. De som har psykisk ohälsa är en tyst grupp i samhället. Det är viktigt att vi från förbundet gör beslutsfattare medvetna om att vi och våra medlemmar finns till.

Ett sådant forum där Psykosociala förbundet är med är SAMS, Samarbetsförbundet kring funktionshinder.

Intresse för det psykosociala

Genom valet av Rönnlund fortsätter Psykosociala förbundet en tradition av ordförande från Sydösterbotten. Rönnlund kommer från Lappfjärd i Kristinestad, medan företrädaren Gustav Skuthälla är från Närpes liksom hans företrädare Birgitta Eklund.

Hur kom det sig att du blev ordförandekandidat?

– Jag har ett intresse för det psykosociala området, och har suttit i förbundets styrelse i två perioder, det vill säga fyra år. Jag blev tillfrågad om jag vill ställa upp och svarade ja.

Förutom att han är aktiv i förbundets styrelse arbetar Christer till vardags på deltid som handledare vid Vänstugan Svalboet, som drivs av förbundets medlemsförening Svalan, i Närpes. Det tänker han fortsätta med.

– Det är inget som hindrar att jag är kvar här, tillsvidare i alla fall.

Sin huvudsakliga yrkesgärning utförde Christer som specialklasslärare, en uppgift han är pensionerad ifrån.

– Största delen av tiden arbetade jag i Lappfjärd, förutom några korta perioder på annat håll i början. När jag i tiderna utexaminerades var det väldigt svårt att få en lärartjänst. Av oss 12 pojkar som utexaminerades var det en som fick ordinarie tjänst. 80-90 procent for på den tiden till Sverige. Det var inte mycket lättare för flickorna heller. I början på 1970-talet infördes grundskolan stegvis i Finland och det blev lättare att få arbete.

På vänstugan i Närpes började han i oktober för 10 år sedan.

– Birgitta Eklund och Nina Pihl, som då var verksamhetsledare, ville ha en manlig handledare på deltid. På något sätt fick de tag på mitt namn och Nina ringde och frågade om jag var intresserad. Det lät intressant och på den vägen är jag här.

Vad går arbetet som handledare ut på?

– Det handlar mycket om att vara en medmänniska, att ta hand om dem som kommer hit och hjälpa till med olika saker. Vi har ett snickeri där de som vill kan syssla med olika snickeriarbeten. För kvinnorna handlar det mycket om handarbete. Det har blivit svårare att hitta sysselsättning för dem som besöker vänstugan. En stor del av de beställningsarbeten vi gjorde tidigare har upphört då mer och mer görs maskinellt i dag.

Det sägs att de psykosociala problemen ökar. Är det något som du själv i märker i ditt arbete?

– Jo det är alldeles klart att de ökar, speciellt bland unga. Det är fler än man kan tro, och redan ungdomar i gymnasiet. Det kan bero på krav från omgivningen, men också spelande på datorer i olika former är en orsak. Det förvränger dygnsrytmen. Det är inte så utbrett, men det finns med i samhället.

Christer Rönnlund är gift och har två söner.

PSYKOSOCIALA FÖRBUNDETS STYRELSE 2014-2015

Den nya styrelsen har följande sammansättning (suppleanten inom parentes).
Norra Österbotten: Gunnar Enlund (Pekka Saajoranta)
Vasanejden: Karl-Göran Löfgren (Eva Åstrand)
Sydösterbotten: Bengt Norrback (Nafija Sabljakovic)
Åboland: Eva Sjöström (Li Näse)
Helsingfors: Gunilla Ulfvens (Bruno Rönnqvist)
Nyland: Kjell Österberg (Anneli Ekholm)
Åland: Carola Saarela (Henrik Lagerberg)

Barnfamiljerna på Åland vinnare i stöddjungeln!

Text och bild:
Tom Sörhannus

Det råder en viss oklarhet i fråga om skillnader i sociala understöd mellan Åland och övriga Finland. SOS Aktuellt beslöt därför att försöka reda ut dessa oklarheter och se om det faktiskt finns skillnader. Det här med sociala understöd och lagstiftning är inte alltid så entydigt, men utredningen visade i alla fall att de skillnader som finns är ganska små. Däremot upplever man på både Åland och fastlandet det som problem att en del rättigheter till förmåner tolkas olika mellan olika kommuner samt att understöden är små och otillräckliga.

Det enda understödet som riktigt klart och tydligt kan jämföras mellan Åland och det finländska fastlandet är barnbidraget. Det är något högre på Åland, vilket gäller förmåner för barnfamiljer överlag. Även hemvårdsstödet är något högre på Åland.

Det här förklarar **Ulla Rindler-Wrede**, socialinspektör och barnombudsman vid Ålands landskapsregering, med att Åland haft god ekonomi och det har funnits en politisk vilja att prioritera hemvårdsstödet.

–Men det är färre som tar ut hemvårdsstödet på Åland än på fastlandet. Sysselsättningsläget för kvinnor är bra här, och många börjar arbeta tidigt efter ledigheten, säger Rindler-Wrede.

Hemvårdsstödets omfattning och utformning diskuteras på Åland liksom i övriga Finland.

– Vi har en regering bestående av fyra partier och alla med olika bud på vad man vill med hemvårdsstödet. Hemvårdsstödet blir säkert nästa års heta fråga när det gäller familjepolitik.

Rindler-Wrede berättar också att det finns ett förslag till ett familjepolitiskt program med i det budgetförslag som lagtinget ska ta ställning till.

– En målsättning i programmet är att göra det lättare att kombinera arbete och familjeliv och öka jämställdheten. Vi vill att det ska födas fler barn på Åland.

En skillnad är också att lagstiftningen när det gäller socialvården på Åland till största delen är underställd landskapsregeringen. På det finländska fastlandet är det riksdagen som är det högsta beslutande organet, och de flesta av understöden betalas via Folkpensionsanstalten (Fpa).

Fpa finns också på Åland, och har hand om en del av de understöd som landskapsregeringen beslutar om.

– Det finns vissa skillnader. Åland har till exempel eget system för barnbidraget. Moderskapsunderstödet beviljas på Åland av kommunerna, inte av Fpa och hemvårdsstödet beviljas också av kommunerna. De här förmånerna ligger på landskapsregeringens ansvar, men de anlitar Fpa för utbetalning av en del av förmånerna, som barnbidrag och allmänt bostadsbidrag, säger **Hillevi Smeds** som är enhetschef för Fpa på Åland.

I mångt och mycket följer man på Åland ändå det finländska fastlandets lagar, och många av lagarna på Åland är så kallade blankettlagar.

– En blankettlag är där Åland säger att man tillämpar rikslag, oftast med olika avvikelser för Ålands del som man stadgar om i blankettlagen, säger **Alexandra Oksman**, byråchef vid landskapsregeringen.

Till de stöd som är något högre på Åland hör också utkomststödet.

– Det beror på att livsmedelspriserna är något högre på Åland än på fastlandet, säger Oksman.

På Åland liksom på fastlandet pågår diskussioner om omstruktureringar inom social- och hälsovården, men med lite andra utgångspunkter. Åland är ett mindre område med 16 kommuner, av vilka en del är ganska små. I den omstrukturering som diskuteras på Åland finns ett förslag på en ny social myndighet, Kommunernas socialtjänst, som det är tänkt ska samordna socialvården.

– Det skulle gälla all socialvård utom barn- och äldreomsorg. En lagberedning är på gång, och det är meningen att det ska komma ett förslag i vår. Om det går igenom får vi en ny myndighet från 2015, säger Oksman.

Olika tolkningar i kommunerna

Förbundet De Utvecklingsstördas Väl (FDUV) har nyligen deltagit i en utredning om skillnader i sociala understöd för personer med utvecklingsstörning och som omfattade hela Norden. Här såg man också på skillnader mellan Åland och fastlandet.

– Utredningen gjordes med inriktning på de stöd som personer med utvecklingsstörning får. Det som utredningen visade var att skillnaderna mellan Åland och fastlandet är små, säger **Susan Enberg**, verksamhetsledare vid DUV på Åland.

Många av de stöd som undersöktes berör också andra grupper. En skillnad som kan noteras är att självrisken för hälso- och sjukvård är lägre på Åland. Självrisken är dessutom subventionerad för bland annat personer med sjukpension eller rehabiliteringsstöd.

– Det kan man säga om personer i vår målgrupp att många av dem har sjukpension och därmed lever på fattigdomsgränsen. De har inte heller samma möjligheter till arbete och utbildning som andra funktionshindrade, säger Enberg.

Lisbeth Hemgård, verksamhetsledare vid FDUV i Finland lyfter fram en annan aspekt, nämligen där beviljandet av understöden är upp till kommunerna.

– Till exempel när det gäller personlig assistans är lagen lika för alla, men den tolkas olika i olika kommuner.

Samma sak gäller på Åland, där **Yvonne Larpes,** vikarierande verksamhetsledare vid Handicampen, har erfarenhet av det här.

– Kommunerna följer handikappservicelagen, men skillnaderna uppstår då kommunerna tolkar lagen olika. En kommun med bättre ekonomi kan lättare bevilja personlig assistans. Kommuner kan också fördröja och förhala beslut, säger Larpes.

SKILLNADER I SOCIALA UNDERSTÖD MELLAN ÅLAND OCH DET FINLÄNDSKA FASTLANDET

BARNBIDRAG €/MÅNAD

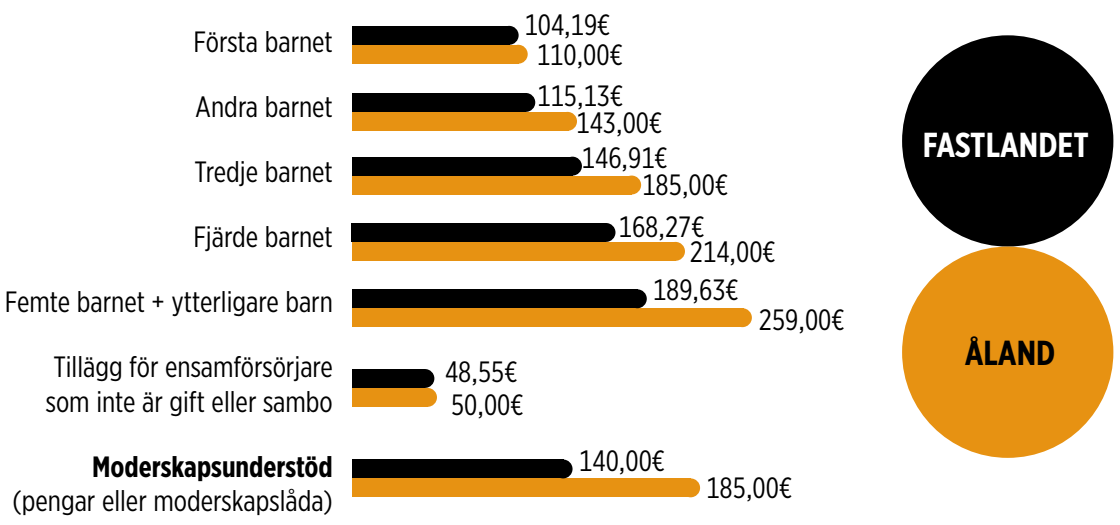

HEMVÅRDSSTÖD €/MÅNAD

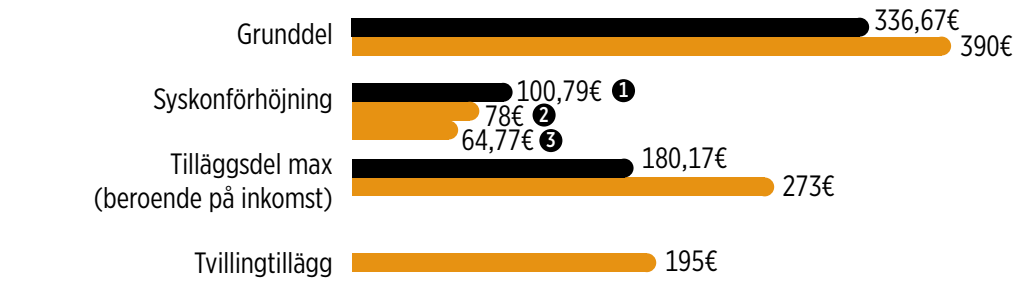

❶ = Syskonet under 3 år, ❷ = Syskonet över 3 år men under skolåldern, ❸ = under 7 år

STÖD FÖR NÄRSTÅENDEVÅRD

● På Åland har vårdaren rätt till 5 dygns avlastning/kalendermånad
● På fastlandet 3 dagar/kalendermånad

ARBETSLÖSHET

● Handhas på Åland av AMS, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet
● Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd följer samma som fastlandet
SAKNAS PÅ ÅLAND
● Utbildningsdagpenning
● Möjligheten till alterneringsledigt om man ej tillhör A-kassa
● Aktiveringsplan för långstidsarbetslösa

STUDIESTÖD

● Åland – de månader man inte lyfter studiestöd finns ingen inkomstgräns
● På fastlandet räknas inkomsten över hela året/● På Åland inverkar endast de månader man lyfter stödet = dvs på Åland kan en studerande förtjäna hur mycket som helst under en månad han/hon inte lyfter studiepenning utan att det påverkar stödet andra månader
● Studiepenningen och bostadstillägg (övre gränsen) något högre på Åland än på fastlandet
● Åland, studieavdrag i kommunalbeskattningen 340 euro/termin (gäller alla studerande)

Det är mycket kämpande för att få sina lagstadgade rättigheter uppfyllda.

– Man tvingas kämpa för sina rättigheter, och ännu mera då man blir sjuk. Det borde vara tvärtom.

En positiv sak på Åland är ändå att man har Handicampen, där 12 olika organisationer inom det sociala området finns samlade.

– Det är en styrka att ha många små ihop. Det blir en annan sammanhållning. Vi har kansliverksamheten tillsammans, och det förenklar för de olika förbunden, säger Larpes.

Ekonomiskt svårt

Även **Anna Caldén**, ordförande för Finlands Svenska Handikappförbund, upplever de olika tolkningarna mellan kommuner som ett problem.

– Jag har själv funktionshinder och jag vet var det lönar sig att bo, om vi säger så. Kommuner beviljar förmåner på så olika grunder. Handikappservicelagen reviderades 2009 med målsättningen att förebygga skillnader, men det har inte lyckats. Nu ska den revideras igen, säger Caldén.

Hon lyfter också fram aspekten att ett arbete påverkar förmånerna, och att man inte får förtjäna för mycket om man har ett arbete.

– Det borde vara större flexibilitet i systemet. Man ska kunna arbeta om man kan. Även om man behöver stöd i en del situationer ska man inte behöva förlora allt. Det är en ständig kamp.

Även om man har ett deltidsarbete, och i övrigt sjukpension är det svårt, poängterar **Bodil Viitanen,** verksamhetsledare vid Psykosociala förbundet.

– Man får mindre lön då man inte arbetar heltid, och pensionen baseras på införtjänad inkomst. Det blir svårt ekonomiskt.

Något som påverkar ekonomin för personer med psykisk ohälsa och andra funktionshinder är att medicinerna kan vara ganska dyra.

– Speciellt för dem som inte har rätt till specialersättning för mediciner.

Det finns dock ett tak på 670 euro per år för medicinkostnader, vilket är samma på både Åland och fastlandet. När taket uppnåtts betalar man endast 1,50 euro per läkemedel.

För den som är fattig är – 670 euro en stor peng, även om det är utspritt över hela året. Det är ändå bra att det finns ett tak så att det inte blir hur dyrt som helst, säger Viitanen.

Förutom personlig assistans gäller kommunernas tolkningsrätt också en del andra förmåner, bland annat färdtjänst.

På Finlands Svenska Socialförbund är det främst social- och hälsovårdsreformen och den nya socialvårdslagen som varit på tapeten på sistone, men man har på gång en utbildning om utkomststöd i januari.

– Det kom önskemål om en sådan utbildning från socialarbetare. Det gäller främst utlänningars rätt till utkomststöd, men också de nya riktlinjerna som social- och hälsovårdsministeriet gav ut i våras, säger verksamhetsledare **Emma-Lena Lybäck.**

Åland och lagstiftning

Åland har en egen lagstiftning som skiljer sig en del från lagstiftningen i övriga Finland. Det beror på att Åland är ett självstyrt område. Självstyrelsen ger Åland ett minoritetsskydd i internationella fördrag. För att leva upp till dessa fördrag har Finland en självstyrelselag som reglerar Ålands självstyrelse.

Självstyrelselagen ger Åland lagstiftningsrättighet inom vissa områden. Inom dessa områden gäller inte lagar stiftade av Finlands riksdag. Ålands landskapslagar stiftas av Ålands parlament som heter Ålands lagting.

Bland de områden som Åland har egen lagstiftningsrätt inom finns socialvård och hälso- och sjukvård, med vissa undantag.

Självstyret gäller inte det ekonomiska området, vilket innebär att Åland inte har rätt att uppbära skatter och tullar för att finansiera den offentliga verksamheten. I stället kompenseras landskapet med ett anslag i statsbudgeten.

Källa: Wikipedia

SKILLNADER I SOCIALA UNDERSTÖD MELLAN ÅLAND OCH DET FINLÄNDSKA FASTLANDET

UTKOMSTSTÖD

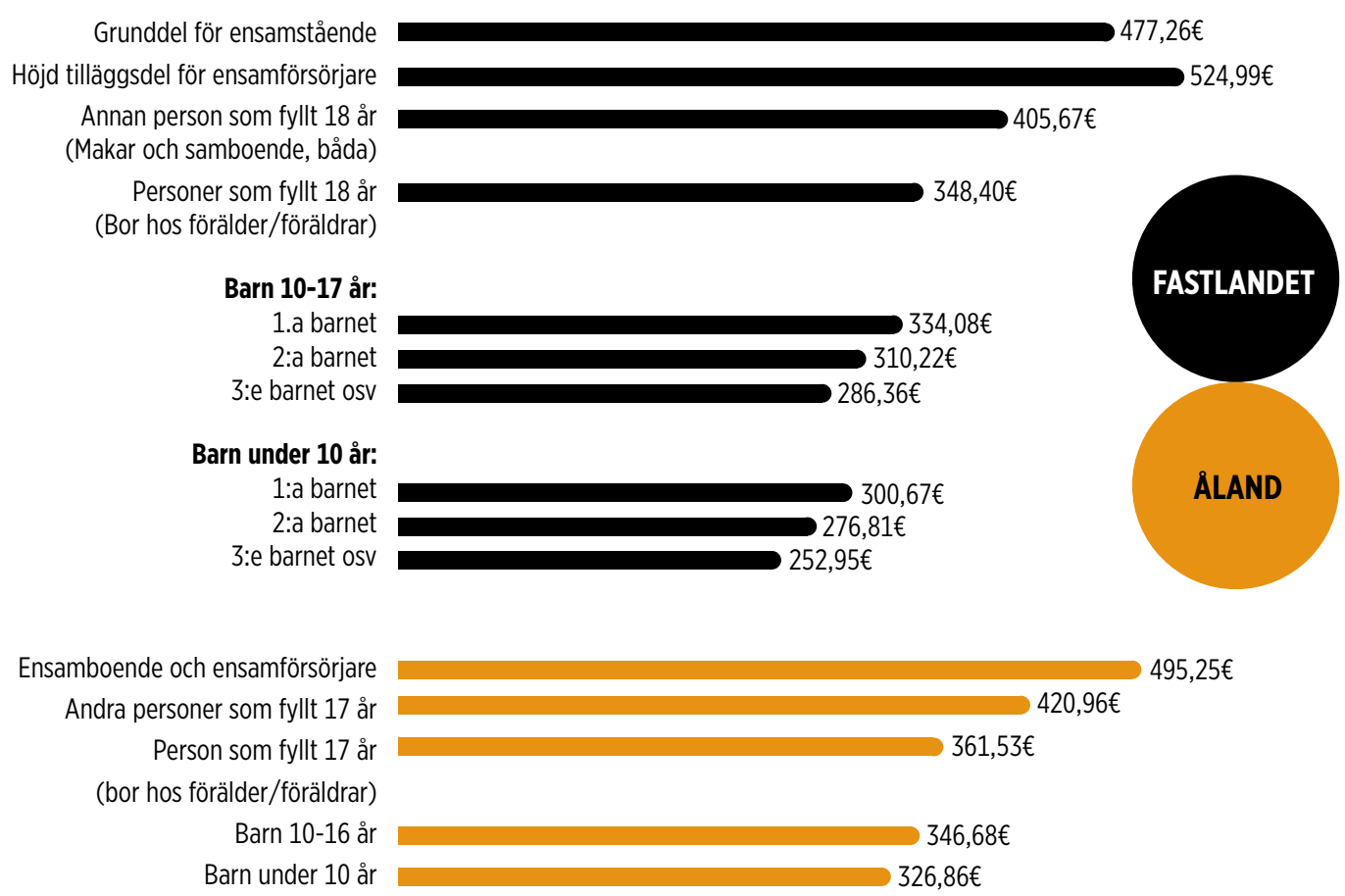

Både på fastlandet och på Åland indexjusteras stödet årligen.

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ÅLAND
● Avdrag för sjukdomskostnader i kommunalbeskattningen (beroende på inkomst)
● Högkostnadsskydd 375 €/år inom hälso- och sjukvård. För personer med sjukpension eller rehabiliteringsstöd 120 €/år, (s.k. subventionerad självrisk)

FASTLANDET
● Årligt avgiftstak för hälso- och sjukvården 636 €, efter det är öppenvårdstjänsterna i regel gratis.
● Självrisken för läkemedel är densamma på Åland som i övriga Finland.

ÖVRIGT
● Ingen möjlighet att få sociala krediter på Åland
En skillnad är också att lagstiftningen vad gäller socialvården på Åland ligger under landskapsregeringen, med vissa undantag. Däremot anlitar man Fpa för t.ex utbetalning av barnbidrag.

Sjukpensionär på fastlandet:

”Inte så mycket att ha roligt för”

Text och bild:
Tom Sörhannus

Det finns en del skillnader, men också många gemensamma utmaningar för det sociala området på Åland och fastlandet. En av dessa utmaningar är den låga nivån på de sociala understöden. Två personer som vet vad det innebär är Ritva Sund och hennes intressebevakare och stödperson Anna-Lisa Erickson i Närpes.

Jag träffar dem på vänstugan Svalboet i Närpes där **Ritva** är en daglig besökare, och där man den här dagen har städdag och det är full ruljans med fönstertvätt och annat fejande.

– Jag har städat det här rummet, berättar Ritva om kontoret där vi sätter oss.

Ritva har en lätt utvecklingsstörning och klarar därför inte av ett lönearbete, men hon bor själv i en egen lägenhet. Hennes inkomst utgörs till största delen av sjukpension.

– Om jag är ärlig skulle jag vilja ha mera. Det blir inte så mycket kvar att ha roligt för, säger Ritva.

När det händer något speciellt i Närpes hör det ändå till att hon är ute och tar del av det.

– Nu senast var jag på julöppningen och köpte korv och glass. Jag gillar glass. Där fanns vackra kransar också, men pengarna räckte inte till det.

Hon brukar också delta i det mesta som psykosociala föreningen Svalan ordnar. För något år sedan köpte Ritva den lägenhet där hon bor, inte långt ifrån vänstugan. För köpet tog hon ett lån som hon regelbundet amorterar på. Dessutom tillkommer bolagshyran.

– Det klarar hon av att betala. Det är strongt gjort. Man kan säga att hon betalar åt sig själv, säger Anna-Lisa.

Som intressebevakare har Anna-Lisa hand om Ritvas ekonomi.

– Jag förvarar hennes extra pengar och delar ut när det behövs. Det ska sedan redovisas till magistraten i mars varje år, och det ska stämma till punkt och pricka.

Hur ser du som intressebevakare på understöden?

– Naturligtvis är det för lite. Jag försöker se till att hon ska få nya kläder och vara snyggt klädd. Alltid räcker slantarna inte till. Vi handlar i Närpes, och det går att diskutera och komma överens om att få dela upp betalningen. Hon hade nyligen också storstädning och fick dela upp betalningen i två rater. Det finns möjligheter bara man frågar, säger Anna-Lisa.

Köpt nya möbler

Till sin lägenhet har Ritva nyligen köpt nya möbler, en lädersoffa med 3+2 sittplatser.

– Det behövde jag verkligen för den gamla var så dålig, säger Ritva.

Man tänkte först ta ett lån via magistraten, men det blev inget av.

– De skulle ha 170 euro för att ordna lånet, så det fick vara. I stället ordnade vi det på annat sätt, säger Anna-Lisa.

– Pappa och en farbror betalade en del, säger Ritva.

– Så betalade hon 200 euro själv, och då blev det kvar 690 euro och det fick vi dela upp i 14 rater. Det försöker vi betala bort så fort som möjligt, säger Anna-Lisa.

– De var verkligen hyggliga på affären, säger Ritva.

Förutom sjukpensionen på 623 euro får Ritva en liten tilläggspension, en flitpeng från staden för att hon är på vänstugan samt ett hyresbidrag. Totalt blir det lite på 900 euro per månad.

– Hyresbidraget är beroende av storleken på lånet på lägenheten. Hon har så mycket bortbetalat på det nu så bidraget har sjunkit, säger Anna-Lisa.

Till hyran och lånen tillkommer naturligtvis andra, löpande, utgifter som försäkringar, telefon och TV. På grund av sitt funktionshinder äter Ritva tre olika mediciner, men för dessa får hon ersättning och behöver inte betala så mycket själv. Medicinerna är väl avvägda och passar henne bra.

Jag har fått vara ganska – frisk så några stora sjukvårdskostnader har jag inte.

Maten är också en daglig utgift. På vardagarna äter Ritva på vänstugan, till ett självkostnadspris på 3 euro. På veckosluten går hon till Bostället, ett serviceboende för äldre, och äter.

– Det kostar lite på fem euro att äta där, säger Ritva.

Motion har blivit en viktig del av hennes vardag, och hon har gått ner 35 kilo i vikt.

– Jag är ute och går varje dag. Jag behöver det för att må bra. Jag går också på gymmet och vattengymnastik med Svalan.

Född i USA

Ritva och Anna-Lisa fick kontakt via Kårkullas arbetscentral i Närpes för 13-14 år sedan.

– Hon kom och frågade om jag ville bli hennes stödperson. Ge mig tio minuter att fundera, svarade jag och bestämde mig utan att fråga min man, skrattar Anna-Lisa.

Arbetscentralen var dock inte rätt miljö för Ritva.

– Hon kom och frågade om jag ville bli hennes stödperson.

– Hon är för frisk för att vara där. Hon är en väldigt empatisk person och vill hjälpa andra, och när hon ser dem som mår dåligt och inte klarar av att hjälpa börjar hon själv må dåligt, säger Anna-Lisa.

Ritva är född i New York i USA och är fortfarande amerikansk medborgare. Hon var nio år då hon kom till Finland.

– Min pappa tyckte att jag skulle ha det bättre här.

Hennes pappa bor ännu kvar i USA, och att åka och besöka honom är det Ritva helst av allt skulle göra om ekonomin tillät det.

– Jag skulle vilja åka och hälsa på honom. Han börjar bli till åren.

I övrigt kan nämnas att Ritva varit ordförande för FDUV:s Steg för steg i sex år, och sekreterare i två år. Det innebar många resor utomlands, och som stödperson fick Anna-Lisa också följa med. Tillsammans har de besökt de flesta av Europas huvudstäder.

Barnfamilj på Åland:

”Högre levnadskostnader äter upp höjda barnbidrag”

Text och bild:
Helena Forsgård

En trebarnsfamilj på Åland lyfter 861 euro mer i barnbidrag per år än en lika stor familj på fastlandet.

– Vi är tacksamma för det vi får men i gengäld är det mesta dyrare på Åland, säger trebarnsmamman Cathrin Blomberg.

När man svängt av från huvudvägen väntar en slingrande väg som ställvis går bland martallar på urberget. När den tar slut tar havsviken vid och man är framme hos familjen Blomberg – **Cathrin** och **Patrick** med barnen **Leon**, 13 år, **Tilda**, 10 år och **Lisa**, 6 år. Till familjen hör också en katt, en hund och kaninen Agnes. Patrick, som är lärare i matematik och fysik och tillika en händig sort, har jobbat idogt med husbygget i flera år. Jobbet för dagen är att lägga plattor framför ingången. Cathrin är sjukskötare med jobb inom hemsjukvården.

Ganska självklart

Blombergs lyfter som en trebarnsfamilj 438 euro per månad i barnbidrag medan en lika stor familj får 366,23 euro per månad på fastlandet. Skillnaden på årsbasis blir 861,24 euro.

– Jag har faktiskt inte reflekterat så mycket över att barnbidragen är högre på Åland än på fastlandet men i och för sig är det ju ganska självklart eftersom det är dyrare att leva här. Mat, kläder, byggmaterial, bilar – ja, i princip allt kostar mer på Åland så levnadskostnaderna tar ut det höjda bidraget, säger Cathrin Blomberg och tillägger:

– Åland ligger ungefär på samma nivå som Sverige. Där får en trebarnsfamilj knappt 3800 SEK per månad och levnadskostnaderna är lägre än hos oss. Skillnaden mellan Åland och fastlandet är inte speciellt stor för det första barnet, däremot blir det ett hopp på nästan 40 euro för det tredje barnet.

– Det är logiskt att det är så även om det säkert finns en hel del kläder och andra saker som trean kan ärva efter sina storasyskon. Men med ett tredje barn i familjen kan övriga kostnader öka betydligt. Man måste kanske skaffa en större bostad eller en annan bil. Om man har möjlighet att åka på en resa behövs oftast ett extra hotellrum när man har tre barn, säger Cathrin Blomberg.

Familjen Blomberg bor i ett stockhus intill en havsvik på Åland. Döttrarna heter Tilda och Lisa, bakom dem står Leon och mamma Cathrin.

Fritiden kostar

Hon säger att familjen är tacksam över de barnbidrag som flyter in och hon är mån om att pengarna ska gagna barnen. Det är inte bara mat och kläder hon tänker på – även fritidsaktiviteter kostar, bland annat ökar bensinåtgången.

– Vi har valt att bo på landsbygden och det innebär att det blir en hel del skjutsande till olika aktiviteter. Leon spelar innebandy och trummor på musikinstitutet i Mariehamn. Tilda spelar oboe på samma institut och är även med i ungdomsorkestern. Lisa ska köras till och hämtas från daghemmet varje vardag och det finns inga bussar att tillgå. Skulle det märkas i familjen om barnbidragsbeloppen sjönk?

– Visst. Då skulle vi prioritera annorlunda. Vi har inte rest mycket med barnen men har försökt få in en minisemester, till exempel till någon djurpark i Sverige, varje sommar. Kanske vi skulle avstå från den i så fall. Men det allra viktigaste är förstås att vi båda har jobb, i dagsläget är det inte längre en självklarhet.

Minskad Sverigeshopping

För ett antal år sedan när den svenska kronan var låg var det vanligt att ålänningar åkte till Sverige enkom för att shoppa dagligvaror. Många barnfamiljer sade sig spara mycket på att handla bland annat välling och blöjor på stormarknader i Stockholmstrakten.

– Vi åkte också regelbundet men numera lönar det sig inte lika mycket eftersom kronan blivit så stark. Jag försöker vara prismedveten på hemmaplan och det hade en viss effekt för prisbilden när S-Market etablerade sig på Åland. De andra butikerna hakade på och har numera mer erbjudanden, säger Cathrin Blomberg.

Gynna de behövande

Det är spartider på Åland. Det dras åt överallt men socialdemokraten **Carina Aaltonen**, social- och miljöminister i Ålands landskapsregering, säger att barnbidragen inte rörs. De är på samma nivå nästa år som i år.

Hon anser dock inte att de ska höjas ytterligare i nuläget. Däremot vill hon att man tittar över andra stöd och avgifter och riktar justeringarna så att de når dem, som har det sämst ställt ekonomiskt.

– Det kan till exempel handla om att höja ensamförsörjartillägget och underhållsstödet. Man kan också tänka sig att sänka sjukvårdskostnaderna för de mest utsatta. Fritiden är en annan viktig bit – för många föräldrar är avgifterna för olika aktiviteter för betungande och det drabbar barnen som hamnar utanför.

Under nästa år ska ÅSUB, Ålands statistik- och utredningsbyrå, göra en uppföljning av den rapport som kom 2007 om ekonomiskt utsatthet och social trygghet på Åland. Den visade att 13 procent levde under den relativa fattigdomsgränsen – många av dem äldre ensamma kvinnor och ensamstående föräldrar.

– Klyftorna i samhället verkar öka men Åland har hittills inte använt sig av sin lagstiftningsbehörighet i tillräckligt hög grad för att gynna dem som har de lägsta inkomsterna, säger Carina Aaltonen.

Inköpslista prisjämförelse

vecka 47.

	FINLÄNDSKA FASTLANDET	ÅLAND
Tomat inhemska 1 kg	3,79€	4,30€
HK blå länk, korv 500 g	2,99€	2,99€
Bananer 1 kg	1,69€	1,69€
Kruksallad	1,15€	1,65€
Äpplen inhemska 1 kg	3,40€	3,39€
Oltermanni ost 900 g	7,95€	9,09€
Lättmjölk lokal 1 liter	0,89€	1,09€
Oivariini margarin 600 g	3,99€	5,69€
Fairy diskmedel 650 ml	3,39€	5,98€
Omo tvättpulver color 1,37 kg	4,90€	7,49€
10-pack ägg lokala	2,09€	2,85€
Potatis 1 kg lokal	0,69€	0,99€
Reissumies Oululainen, rågbröd 4 st	0,95€	1,29€
Köttfärs (nöt) 1 kg	10,38€	10,50€
Bensin	1,599€/l	1,619€/l

ÅLAND
MathiasHallen, K-butik i centrum av Mariehamn

FINLÄNDSKA FASTLANDET
K-supermarket, Närpes, Österbotten.

Affärerna är valda enligt där flest barnfamiljer och den vanliga medborgaren handlar i området.

Fullsatt då mentalvårdsveckan uppmärksammades i Lovisa

Text och bild:
Thomas Rosenberg

”Ett Bra Liv” var temat för ett seminarium i Lovisa häromveckan, som en del av den riksomfattande mentalvårdsveckan. Och bättre kunde man knappast må än publiken i den smockfulla biografsalongen, åtminstone för en stund. Programmet var inspirerande och publiken både syn- och hörbart tacksam.

Bakom mentalvårdsveckan står Föreningen för mental hälsa i Finland. I vår region sköttes arrangemangen av Socialpsykiatriska föreningen i Östra Nyland, eller ”Ituspy” (förkortat efter sitt finska namn). I år för andra gången, i samarbete med Lovisa stad och HUS/HNS. Den sistnämnda via psykpoliklinken på hälsocentralen i Lovisa.

Ljusprocession i snålblåsten

Allt detta berättar Michaela Silfvast. Hon arbetar på Mentera-klubben, den lokala Lovisa-enheten inom den östnyländska socialpsykiatriska föreningen. En klubb som har egna utrymmen där medlemmarna frivilligt, och avgiftsfritt, dagtid kan samlas för att stöda och hjälpa varandra i sin rehabilitering mot ett självständigt liv. En motsvarande klubb finns också i Borgå. Det är Mentera-klubben som står för de praktiska arrangemangen av mentalvårdsveckan i Lovisa, och Silfvast som håller i trådarna.

Programmet inleddes redan föregående söndagskväll, med en ljusprocession utanför Lovisa kyrka, för att minnas dem som tagit sitt liv. Den hårda och kalla snålblåsten gjorde att ljusen måste tändas inne i kyrkan, under en kort minnesstund där kyrkoherden **Karl af Hällström** höll ett tal på bägge språken, och därefter tände alla de närvarandes ljus. I sig en vacker symbol för den omsorg och omtanke vi alltid borde ha om varandra: att tända varandras ljus, och se till att de inte slocknar.

Smockfullt i salongen

Veckans huvudprogram var seminariet på onsdagen, i den lokala biografen Marilyn. Redan i god tid fylldes gatan utanför och aulan inne i biografen av en förväntansfull publik, som i väntan på att programmet skulle börja kunde dricka kaffe och umgås med varandra. En hel busslast kom från Borgå, plus ett antal välfyllda personbilar. Sammanlagt uppgick publiken till närmare 300 personer, vilket alltså med råge var en fullträff för arrangören.

Många hade utan tvivel lockats av dagens huvudtalare, den kände sportredaktören och tv-personligheten **Tapio Suominen.** Innan han äntrade talarstolen (som han inte ville stå i) öppnades seminariet av dess beskyddare **Carola Klawér**, grundtrygghetschef i Lovisa.

Efter henne hälsade **Marianna Sorvali**, verksamhetsledare för Socialpsykiatriska föreningen i Östra-Nyland, alla välkomna. Hon betonade att gemenskapen är som en stor orkester, där varje enskild ton behövs, men gemenskapen i sig också har en egen ton.

> Det jobbigaste var att själv förstå att han behövde hjälp.

Därefter stegade Mentera-kören upp på scenen. En grupp som funnits i bara ett år, sedan hösten 2012, och nu första gången uppträdde för en större publik. Premiär hade man inför en mindre publik våren 2013. Kören leds av **Mirella Pendolin-Katz,** en mångsidig musiker och sångpedagog som bor i Lovisa, och som med sin man **Kalle Katz** startat den privata musikskolan Sonante. Hon har på kort tid fått kören att låta riktigt bra, speciellt med tanke på att man lär öva bara en knapp timme varannan vecka!

På grund av den hårda blåsten måste kyrkoherden i Lovisa, Karl af Hällström, tända alla gravljusen inne i kyrkan.

Mentera-kören uppträder första gången inför stor publik, ledd av Mirella Pendolin-Katz.

Välkänd sportkommentator går i däck

Därefter var det dags för dragplåstret Tapio Suominen att fatta mikrofonen. Att han är van att uppträda märktes tydligt. Utan större åthävor ställde han sig framför publiken, med en mikrofon i ena handen och en padda i den andra. Där fanns uppenbarligen stolparna till föredraget, men dem behövde han aldrig, van att prata som han är.

Att han helt nyligen genomlidit en svår depression var välkänt för alla som följt med löpsedlarna. Den andäktiga publiken fick nu av honom själv en naken och öppenhjärtlig redogörelse för de gångna månadernas helvete. Suominen började med att tacka sin nuvarande sambo, för övrigt svenskspråkig, vilket han själv uppskattande noterade. Han talade följaktligen till en början också en del på god svenska,

Föredragshållaren Tapio Suominen, känd sportredaktör, anländer till seminariet i Lovisa. Till höger Michaela Silfvast och i mitten, något skymd, Marianna Sorvali.

även om han därefter övergick till finskan.

Han berättade ingående om hur det gick till då han den fjärde juli i år steg in på hälsocentralen i Lojo, dit han sökt sig för att han mådde så dåligt, och därtill uppmanad av sina närstående. Den unga kvinnliga läkaren tog honom genast på allvar, och skrev en remiss till Fagernäs sjukhus i Lojo (Paloniemen sairaala), som råkar vara specialiserat på psykiatriska sjukdomar, och där det dessutom fanns en ledig plats. Han hade alltså tur.

”Alla känner ju mig!”

Följande morgon, då han skulle ta sig till sjukhuset, hade han ångrat sig, och vägrade resolut. ”Alla känner ju mig!”, tänkte han förskräckt. Han kröp istället ihop på golvet, intog fosterställning och vägrade röra på sig. Till all lycka, konstaterade Suominen, hade hans brorsa som stod invid oändliga mängder tålamod, och väntade ut honom. Efter cirka femton minuter steg han upp och sa ”lets’ go”.

– Ett av de bästa beslut jag någonsin fattat!

Det jobbigaste, fortsätter han, var att själv förstå att han behövde hjälp. ”Jag har nu insett att jag haft problem i minst tre år, utan att själv märka det.” Suominen återkommer gång på gång till vikten av att man har goda vänner och närstående, och att man lyssnar på dem. Men också de kan uppleva avgrunden i en svår depression så skrämmande att de drar sig undan då man verkligen blir sjuk, och hamnar på sjukhus.

– Fast jag har många vänner var det bara *en* vän som tog kontakt medan jag var på sjukhus. Men jag är inte förvånad, för tröskeln är väldigt hög.

Depressionen fördjupades sedan ytterligare och han blev i det närmaste psykotisk. Medicineringen blev efterhand allt tyngre, och det var först när han efter fyra veckor fick en ny läkare som behandlingen förändrades. Man gick nu in för lätta elchocker, s.k. ECT-behandling. Det innebär att man framkallar epileptisk aktivitet i hjärnan genom elektrisk stimulering, en metod som igen börjat användas vid behandling djupa depressioner, och av allt att döma med gott resultat. Det har som biverkning bl.a. övergående minnesförlust, och Suominen berättar mycket riktigt att han ännu inte kommer ihåg någonting av den första tiden.

”Saarnamies Suominen”

Nu är han utskriven, men får fortfarande ganska tung medicinering. Med tanke på hur nyligen det var han bröt ihop och vårdades på sjukhus, dvs. bara några månader, är det förvånande hur samlad han verkar. Kanske lite oroande också, eftersom han redan nu tycks ha ett ganska tufft program. Känd som han är blir han ideligen vidtalad för att berätta om sina erfarenheter, och han vill gärna ställa upp, för att kunna hjälpa andra. ”Saarnamies Suominen”, som han själv uttrycker det, med en viss självironi.

Det är alltså att hoppas att han också i fortsättningen har goda vänner, och en klok sambo. Personer som kan hålla i honom när det börjar gå för hårt, och som kan se när det hans eget omdöme börjar svikta. Eller som han själv uttrycker det: ”Tag vara på din broder, och ingrip!”

Meningen är att han skall skriva en bok om sina upplevelser. Förlagskontraktet är redan skrivet och boken skall enligt planerna utkomma 2015. Återstår för oss att hålla tummarna, och hoppas att Tapio Suominen har kloka närstående. Sådana vi alla behöver, och mer så ju närmare avgrunden vi rör oss.

Kolumn

Att våga se möjligheter i stället för hinder!

Det har inte kunnat undgå någon att vi har stora ekonomiska utmaningar framför oss. I en sådan här situation är det lätt hänt att vi tänker negativa tankar och vi oroar oss över att viktiga service- och stödtjänster är i riskzonen att drabbas. Vi vet att socioekonomiskt svaga grupper drabbas hårdast av lågkonjunkturen.

Nu är det viktigare än någonsin att vi inom handikapporganisationerna håller ihop. Viktigt att vi arbetar tillsammans och stöder varandra i det handikappolitiska arbetet. Handikappolitiken i Finland genomgår stora förändringar nu. Förändringarna är efterlängtade och en del av de reformer som krävs för att handikappolitiken ska nå upp till de övriga nordiska ländernas nivå. Ingalunda ska vi sakta ner på farten i reformen av speciallagstiftningen trots det ekonomiska läget, nej tvärtom.

Social- och hälsovårdsministeriet har alltså nyligen tillsatt en arbetsgrupp som har till uppgift att slå samman den nuvarande handikappservicelagen och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda till en ny speciallag om handikappservice. Målsättningen är också att utreda övriga reformbehov inom lagstiftning som gäller just handikappservicen. Denna process gläder mig enormt och jag ser positivt på att målsättningen är att skapa förutsättningar för likvärdiga tjänster för olika grupper av personer med funktionshinder. Målsättningen med att funktionshindrade personers delaktighet och självbestämmanderätt även skulle förbättras i betydande grad ser jag som mycket viktigt. Tidsplanen verkar också realistisk, ett förslag i form av en regeringsproposition ska läggas fram innan årsskiftet 2014.

Det rör också på sig inom socialvårdslagstiftningen där en totalreform är på gång. Jag har redan då dessa reformer kört igång uppmuntrat handikapporganisationer och enskilda aktiva att engagera sig i processen. Det är nu våra röster ska bli hörda. Jag skulle vilja uppmuntra just Dig att vara modig och ta chansen att vara med och påverka. Jag ser tyvärr ofta att vi tvivlar på oss själva och våra resurser. Det är ju total galenskap eftersom det är vi som är experter i de här frågorna. Jag ser med glädje och förväntan fram emot de kommande lagstiftningsreformerna och hur vi med gemensamma krafter tar oss an utmaningarna. Finlands Svenska Handikappförbund vill tacka för gott samarbete under 2013 och med önskan om en fridfull adventstid. Med sikte mot framtiden!

Anna Caldén
Nyvald ordförande
Finlands Svenska Handikappförbund

Text och bild:
Mari Pennanen

Niclas Jansson är biträdande sekreterare i Steg för Steg och Jonne Tallberg är ordförande. De känner varandra sedan skoltiden och hjälper varandra i styrelsen.

Hanna Skog från Korsholm deltar i storträffen för att det är intressanta teman. Hon vill lära känna flera människor och gör en serie om självständighet.

Nya vänner viktiga på storträff

Steg för Steg samlades till storträff och årsmöte i Hangö i november. Över femtio personer kom med för att lära känna varandra, lära sig om säkerhet på internet och ha roligt.

När jag kommer till Högsand i Hangö är det lugnt och tyst ute. Då jag kommer in i salen där föreläsningen pågår möts jag av nyfikna blickar, leenden och en koncentrerad stämning. **Carina Frondén,** projektkoordinator på FDUV, föreläser under rubriken Säkerhet på nätet. Föreläsningen varvas med små skådespel, där vi får se olika situationer som beskriver hur det kan gå till då man använder internet. Vi får se hur det kan gå om man klickar på ett pop-up fönster där det står att man vunnit två miljoner dollar och eller hur det kan kännas om någon skrivit något elakt på Facebook. Efter applåderna får deltagarna i mindre grupper diskutera egna erfarenheter och hur man ska göra för att undvika liknande situationer. Temat för storträffen är att berätta vad man tycker. Under dagen är det många som berättar för mig vad de tycker. En som vill berätta om något han upplever som fel är **Jukka Routimo.**

– Jag bor i en stödlägenhet och jag får inte den hjälp jag behöver. Varför heter det stödbostad om jag inte får det stöd jag behöver, frågar Jukka.

Han planerar att arbeta vidare och prata med många människor för att få mer stöd i vardagen.

Många av deltagarna i storträffen är aktiva. Flera av dem är med i projektet ”Vi vet, vi kan”, som handlar om att utbilda erfarenhetstalare, det vill säga personer med utvecklingsstörning som lär sig att informera om sin funktionsnedsättning och sedan kan tala inför olika grupper om hur det är att ha en utvecklingsstörning och ämnen som boende, arbete, fritid och mänskliga rättigheter.

– Alla som deltar i Storträffen är ganska självständiga, men som erfarenhetstalare får man också lära sig att föra talan för dem som inte själva kan göra det, man talar liksom för alla, säger Steg för Stegs projektkoordinator **Carl Lindgren.**

Viktigt att ha roligt

– Jag kom med på Storträffen för att jag tyckte att det skulle vara lite ombyte och för att få flera kompisar, berättar **Carola Hägg.**

Hon bor i Karleby och har kommit till Hangö tillsammans med ett gäng andra från Österbotten.

– Det här är första gången jag deltar så jag känner mig lite upp och ner. Föreläsningen var jättebra, man fick lära sig mera om en dator och sådant, det är bra för jag har egen dator och använder internet, säger Carola.

Hon behöver dator bland annat då hon skriver dikter, något hon tycker väldigt mycket om.

– Och så skickar jag e-post till mina syskon och syskonbarn, och det är många för vi har stor släkt, säger Carola.

Hon hoppas också på nya vänner. Det samma säger **Antero ”Tero” Määttä** från Dalsbruk. Han blev medlem i föreningen i våras och ville komma med för att träffa andra medlemmar. **Roland Grankulla** från Jakobstad är med för att han är nyfiken.

– Carl tog kontakt med mig och berättade om projektet ”Vi vet, vi kan” och det lät intressant så jag kom med för att få veta mera, säger Roland.

Jonne Tallberg är ordförande för föreningen Steg för Steg. Han berättar att storträffarna ordnas regelbundet med några års mellanrum, för att medlemmarna som bor runt om i Svenskfinland ska få träffas, umgås och ha roligt.

Robert Helin, Maria Wallén, Joakim Smeds och Hanna Grandell samarbetar kring en serie om identitet.

Janne Danielsson och Hannu Alén har kommit till storträffen från Åland. De har lärt känna varandra genom Jannes stora intresse bowling.

– Vi är 55 personer på plats så det är över mina förväntningar. Själv får jag energi och känner glädje då jag ser att alla har roligt. Det är också viktigt att träffas, många har jag inte sett på en lång tid så jag vill höra hur de har det, säger Jonne.

Serieproduktion

Efter kaffepausen är det dags för arbete i workshopar. **Elina Sagne-Ollikainen**, projektkoordinator på FDUV, inleder och berättar att alla ska få berätta en egen historia i en serie, enligt metoden gräsrotsserier där man i fyra rutor berättar sin historia. Alla får välja vilket tema de vill arbeta kring och efter lite stök sitter alla i den grupp de ska arbeta tillsammans med. Ljudnivån stiger snabbt då grupperna börjar prata och planera serierna. **Ann-Britt Alén** står vid sidan om och ser på vad som händer. Hon är med som handledare åt några av deltagarna från Åland.

– Hur ska det här gå? Man får nog kasta sina förutfattade meningar överbord gång på gång, säger Ann-Britt, då deltagarna sätter ivrigt arbetar kring serierna.

– Jag tycker det är jättegivande att också utvecklingsstörda ska få sin röst hörd. Jag har tidigare jobbat för DUV på Åland, men fast jag nu är pensionär kommer jag ändå med. Det är god mat, dans och musik, men framförallt ett glatt gäng. Det är nog mest glädje med det här gänget, säger Ann-Britt.

Då jag lämnar storträffen håller serierna på att ta form i de olika grupperna. Samtidigt anas en viss förväntas i luften, till kvällen blir det nämligen middag och dans till bandet Notmans Trio. På söndagen väntar mycket program innan föreningens årsmöte, och sedan är det dags för hemresa.

– Nästa år är det FDUV:s 60-årsjubileum och dessutom Steg för Stegs kongress där det väljs ny styrelse. Redan nu är det många som pratar om det och ser fram emot det, säger **Emelie Möllerström**, föreningens vikarierande verksamhetskoordinator.

Sociala medier effektivt hjälpmedel för minoriteter

Text och bild: Henrika Juslin

Välkommen till min blogg om livet i en annorlunda verklighet! Är du intresserad av att läsa om mina tankar kring familjelivet som inkluderar ett ”annorlunda” barn eller olika samhällsfrågor jag engagerar mig i önskar jag dig varmt välkommen. Jag tänker inte försköna verkligheten, men inte heller göra den svårare än den är. Men jag lovar, jag kommer att vara ärlig.

Så här hälsar **Anne-Salovaara-Kero** läsarna välkomna till sin blogg Mamma Annorlunda. Att påverka genom sociala medier är vardag för Anne Salovaara-Kero. Anne är aktiv inom politiken och har en sjuårig son med utvecklingsstörning. Vardagen med sonen inspirerade Anne att börja blogga om det vardagliga livet med sonen. Förutom bloggen Mamma Annorlunda är Anne ordförande för Handikapprådet i Vasa, regionkoordinator för Fri från narkotika och hon blev tilldelad årets Fredrika Runeberg-pris.

– Jag började med bloggen mamma annorlunda sommaren 2011. Jag hade inte egentligen jobbat med handikappfrågor före min son föddes, men nu är det en stor del av min vardag.

Sociala media som till exempel bloggar och Facebook är utmärkta påverkningskanaler som alla kan ta del av. Vem som helst kan öppna en blogg eller webbsajt och sprida sitt eget budskap. Det är snabbat och enkelt och oftast också gratis.

– Genom min blogg vill jag påverka attityder. Jag tror att man kan förändra attityder genom att vara öppen och berätta om sina egna erfarenheter, då förstår folk bättre. Jag lyfter till exempel fram handikappfrågor genom att berätta om mitt familjeliv. På det sättet kan man motverka fördomar och öka kunskapen.

Då man bloggar om sitt liv kan det också komma upp många personliga ämnen. Enligt Anne Salovaara-Kero gäller det att välja hur öppen man vill vara på sin blogg.

– Man måste komma ihåg att allt som skrivs är offentligt och att det kommer att finnas kvar på nätet länge. Jag har personligen valt att vara mycket öppen på min blogg och berätta riktigt personliga saker, men det kanske inte passar alla.

Mamma Annorlunda bloggen har lett till enbart positiva saker, tycker Anne. Hon har bland annat fått träffa många människor hon annars inte hade träffat och bland annat börja föreläsa.

– Jag har inte fått en enda negativ kommentar på min blogg sedan jag började, berättar hon. Dessutom har kamratstödet som jag fått via bloggen varit till stor hjälp.

Annes tips för dem som vill påverka genom sociala medier är att vara aktiv och länka till andra som skriver eller följer med samma frågor.

– På Facebook är det bra att gå in och gilla andras sidor och på det sättet själv få följare. Det är också viktigt att hitta sin egen grej. Vissa kanske vill blogga flera gånger varje dag medan det för andra räcker med några gånger i månaden. Själv kan jag ibland ha paus på en månad ifall jag inte har något självklart att skriva om. Det är viktigt att göra så som det känns bäst för en själv.

Anne har också ett tips då det gäller känsliga ämnen, låt inlägget vila över natten och fundera på om du verkligen vill publicera det. Det är inte alltid så bra att publicera inlägg då känslorna svallar.

Mamma Annorlunda bloggen hittar du på adressen http://mammaannorlunda.blogspot.fi/

Anne Salovaara-Kero hoppas att hennes egna upplevelser kan bidra till att kunskapen om handikappfrågor ökar.

MIM-PROJEKTET

Att ha en funktionsnedsättning och vara svenskspråkig betyder att man är en minoritet inom minoriteten i Finland. SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder arbetar med de här frågorna inom sitt projekt MiM – Samarbete mellan minoriteter inom minoriteten. Projektet handlar om att öka samarbete mellan olika handikappgrupper och hitta nya samarbetsformer. Inom MiM-projektet arrangeras bland annat seminarier, utbildningar och regionala samarbetsträffar. Den andra delen i seminarieserier Möjligheter att få din röst hörd ordnades på Kuntsi moderna konstmuseum i Vasa den 2 december. Seminariet behandlade intressebevakning och påverkningsmöjligheter från olika synvinklar.

Mer info om projektet: www.samsnet.fi

Text: Christina Lång
Foto: Svante Lång

Sång och musik ger bra vibrationer

Karin Hannus, i grön tröja, har bjudit upp till dans.

Alla kan sjunga, det har åtminstone Bosse Träskelin i Borgå bevis på. En gång i månaden samlar han musikvänner för att spela på Kårkullas boende i Näse. De flesta som bor där sjunger aktivt med i allsången och ibland blir det också lite dans. Själv spelar Bosse dragspel och en av invånarna deltar gärna med sin gitarr. Dessutom brukar ett par tre andra ställa upp.

– När vi sätter i gång blir det fart. Vi spelar för att det är roligt för oss och vi vill glädja dem som bor här, säger Bosse. De här kvällarna brukar vara de bästa för deltagarna är spontana och sjunger av hjärtans lust.

– Här är roligt intygar **Karin Hannus** som bor i egen lägenhet i närheten av det nya Borgåboendet. Hon vill inte missa en enda allsångskväll.

Idén har Träskelin hämtat från Sverige där han bekantat sig med pensionärskaféer. Han har startat träffar i flera pensionärshem från Lovisa i öster till Helsingfors i väster. Man äter gemensam lunch, sjunger allsång och dansar. Till de här träffarna är också personer med funktionsnedsättningar välkomna. Bland andra ordnas pensionärskafé på Kristinagården i Helsingfors, där det också bland hyresgästerna finns synskadade.

När man sjunger tillsammans mår man bra. Sångens kraft är starkare än vi anat. Det skapas en euforisk känsla när man sjunger med andra, man känner glädje inombords och det är ett bra sätt att rensa hjärnan. Dessutom har forskningen visat att immunförsvaret påverkas positivt.

Text: Christina Lång

Musik för ALLA

Foto: Christina Lång.

Pia är klar att börja spela.

En god vän tipsade om en konsert. Jag köpte två biljetter och vår speciella dotter följde motvilligt med. Trängseln i Savoyteaterns vestibul höjde inte hennes humör, men när de entusiastiska musikgrupperna satte igång med inlevelse blev det tjo och tjim och hon rycktes med och var snart en av de ivrigaste som stod upp och klappade i händerna och vickade på höfterna.

Konserten ordnades av Resonaari, som är ett specialservicecenter inom Helsingfors mission. Det är ett expert- och innovationsorgan inom det kulturella socialarbetet för musikalisk fostran för personer med specialbehov. Målet med undervisningen är att ge specialgrupperna en jämställd möjlighet att bedriva systematiska och målinriktade musikstudier samt att skapa förutsättningar för fortsatta musikstudier. Helsingfors stad beviljade år 2004 Resonaari rätt att ge grundutbildning och läroplanen granskades 2006.

– Med musikens hjälp möjliggörs även rehabilitering, säger **Markku Kaikkonen**, som är en av ledarna. Genom Resonaaris utvecklingsprojekt har det uppstått otaliga konkreta arbetsformer som också professionella musiker dragit nytta av.

Det kanske främsta medlet är användningen av figurnoterna, som med stor framgång underlättat undervisningen för specialgrupperna. Tack vare dem har personer som inte kunnat läsa noter, haft möjligheten att lära sig spela. Med figurnoterna har intresset för musik ökat och verksamhetsformerna blir flera hela tiden. Kunskapscentret Resonaari står till tjänst för enskilda personer, yrkesgrupper och organisationer. Man samarbetar med olika utbildningsenheter och universitet. Verksamheten är unik och har rönt uppmärksamhet även utanför landets gränser.

Flera verksamhetsformer

Musikskolan är anpassad för specialgrupper som av en eller annan anledning inte kan eller vill delta i den normala musikundervisningen. Orsakerna kan vara utvecklingsstörning, rörelsehandikapp, inlärningssvårigheter, svag språkutveckling eller beteendestörning. Undervisningen riktar sig också till barn under skolåldern och äldre personer för vilka en ordinär musikundervisning inte lämpar sig. Cirka 200 elever deltar årligen i musikundervisningen i Helsingfors.

Expertservicen satsar även på utvecklings- och forskningsarbete inom specialmusikutbildningen.

Resonaarigroup är en yrkesorkester bestående av sex personer med specialbehov. Gruppen har speciellt bidragit till att personer med funktionsnedsättningar blivit mera jämställda med andra musiker.

Foto: Helmi Uusitalo

Tommi Tyynelä på bas (till vänster) och gitarristen Jyri Vuorinen rockade loss på Resonaari-konserten.

Siiri Tiilikka ger trummorna en omgång på Resonaaris konsert.

Foto: Helmi Uusitalo

Music for all – forskningsgrupp som bildades år 2010 för att utveckla specialpedagogiken. Framför allt vill man väcka diskussion om musikens betydelse för en bättre jämställdhet i samhället.

Konserter

I konserterna på Savoyteatern medverkar cirka 70 personer med sång och olika instrument. De uppträder med sällan skådad inlevelse och humor. Med sin spontanitet tar de publiken med storm och man upplever att de gör allt för att roa publiken. Alla uppträder gratis. Paula Koivuniemi var igen en gång kvällens överraskningsgäst och glädjen på scen spred sig till publiken. Inkommande vår ordnas den tionde konserten. Man kan följa med konserterna via nätet i realtid runtom i världen.

Figurnoter som inspirerar

Pia Renes är bekant från DUVteatern där hon medverkat i många pjäser som också innehållit musik. Hon spelar nu regelbundet hemma med hjälp av figurnoterna efter att ha gått ett år i Resonaaris musikskola. Hon hade tur när hon där fick undervisning av en duktig musikterapeut som också kunde svenska. Hon har lärt sig noternas former och färger och kommer bra ihåg dem. Pia spelar gärna fast hon har lite svårt att flytta blicken från noterna till klaviaturen med samma figurer. För att underlätta koordinering av öga-hand assisterar mamma **Mirja** med en sticka noterna i häftet. Figurnoterna kan användas för olika instrument. Helt obekant är det inte att spela enligt figurer. Pia har nämligen tidigare varit med i en kantelegrupp där man också använde sig av tecken. Gruppen uppträdde i kyrkor och på olika fester och där tändes hennes intresse för musik.

Musikterapeuten **Milla Holma** var den som lärde Pia spela enligt figurnoterna. Hon minns Pia som en energisk person som visste vad hon ville och att hon mest gillade lugna sånger. Milla sjöng när Pia spelade och samarbetet löpte bra. Milla använder sig av figurnoter även i musikundervisningen för normalbegåvade elever.

– Figurnoterna är en genial uppfinning, som med sina åskådliga former; rektanglar, trianglar och cirklar i klara färger underlättar inlärningen för speciellt personer med utvecklingshämning. Att lära sig spela med figurnoterna som hjälp gör att man snabbt kommer i gång och lyckas bra. Det skapar omedelbar glädje och ökar motivationen att lära sig mera, säger Milla Holma.

NOTERAT

Ahlvik återvald som ordförande för FSS

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f. (FSS) samlades den 16-17 november till höstmöte i Valkeakoski. Drygt 70 personer, varav drygt 50 medlemmar med rösträtt, deltog i mötet. Till ordförande för förbundet återvaldes Bengt Ahlvik från Jakobstad. Mandatperioden sträcker sig över åren 2014 och 2015.

På samma möte valdes också två styrelseledamöter och där fick Ann-Britt Mattbäck (Edsevö) fortsatt förtroende fram till och med år 2016. Ny i styrelsen på samma mandatperiod som Mattbäck är Fredrik Lindeman från Kastelholm, Åland. Övriga i förbundets styrelse är vice ordförande Kenneth Ekholm (Helsingfors) och ledamöterna Leif Karp (Karperö), Anders Nyberg (Karleby), Tor Hanner (Ekenäs) och Karl-Oscar Skogster (Helsingfors).

Höstmötet fastställde verksamhetsplanen och budgeten för nästa år. I verksamhetsplanen ingår bl.a. en intensifierad IT-verksamhet och en omfattande publikationsverksamhet. **Mötet diskuterade också förbundets förslag till nya stadgar.**

NOTERAT

Knepiga frågor kring självbestämmande

Arbetet kring den nya lagen om självbestämmanderätt håller på som bäst. Arbetsgruppen på social- och hälsovårdsministeriet försöker få rätsida på alla paragrafer och skriver så att pennorna brinner. Regeringspropositionen kommer på våren 2014 om allt går enligt planerna.

Tanken med den nya lagen är att stärka och främja individens rätt till självbestämmande också då när funktionsförmågan är nedsatt. Det handlar om bedömning av funktionsförmågan, planering både på enhets- och individuell nivå och uppföljning och rapportering. Lagen omfattar klienter och patienter i social- och hälsovården.

Man vill också synliggöra det som redan sker, visa på och reglera användningen av de begränsningsåtgärder som redan används. Genom att skapa en tung och jobbig administration för användningen av begränsningsåtgärder hoppas man att det blir så jobbigt att använda dem att man hellre låter bli. I Norge har utvecklingen gått åt det här hållet.

Den nya lagen ska äntligen göra det möjligt för Finland att ratificera FN:s handikappkonvention. Något som den nuvarande regeringen planerat att göra under sin mandatperiod. Just nu håller arbetsgruppen på med korrigeringar till utkastet. Språk och kommunikation fattades ur de första utkasten, vilket också kommenterats av flera organisationer. Bristande kommunikation kan leda till feltolkningar och det är viktigt att detta inte sker. Användningen av alternativa och kompletterade kommunikationsmetoder ges förhoppningsvis mera utrymme i lagtexten.

Det finns många knepiga frågor som arbetsgruppen och tjänstemännen kämpar med. Till exempel vem i socialvården som ska få vara behörig att fatta beslut? Likaså frågan kring stöd i att fatta beslut – ska det alls tas med i lagstiftningen, vem kan utses som stödperson och vilka är det som utser stödpersonen? Vad händer om en person eller en anhörig är missnöjd med beslut – just nu ser det ut som att man då tvingas föra sitt ärende till förvaltningsdomstolen? Vem har ansvar för att följa upp användningen av begränsningsåtgärder – förslaget är regionförvaltningsverken – men dessa är redan i nuläget överarbetade? och så vidare. Ministeriet hoppas också på idéer och respons från fältet. Bland annat förs en livlig diskussion om isolering och om hur länge en person kan tvingas vara i ett avskilt utrymmet. Vad tycker du?

SAMS gav sitt utlåtande om lagförslaget 19.11 och det finns på samsnet.fi.

Text och foto: Pernilla Nylund

”Anhöriga måste också få ta plats”

Rita Åsbacka har varit anhörig i långt över 20 år, ett av barnen har länge haft psykisk ohälsa. Det har varit en lång och knagglig vandring, säger hon. Och svår på många sätt. Under en rehabiliteringskurs för anhöriga i Åbo 2009 kom vändningen.

Som nära anhörig har **Rita** Åsbacka känt av ett visst utanförskap, som kom i samband med sonens insjuknande i psykisk ohälsa. Det har varit svåra år, berättar hon, och många gånger har hon tänkt ”nu sjunker jag”. Men av någon märklig anledning har hon alltid hittat kraft att komma tillbaka och vara den som är stark.

– Om en person som lider av psykisk ohälsa känner sig ensam så är det ännu värre för den anhöriga, en anhörig ska bära både sig själv och den som är sjuk. Som anhörig förstod jag inte att jag har rätt att säga ifrån. Jag hade ju alltid varit den som ställer upp.

Hon berättar om vändpunkten som skulle komma att förändra hela hennes livssituation och sätt att tänka. Hon bestämde sig för att delta i Psykosociala förbundets rehabiliteringskurs för anhöriga i Åbo 2009 och hon beskriver upplevelsen som att krypa ner i en varm och välkomnande säck.

– Det fanns så mycket kärlek och värme på den där kursen, och det som betydde allra mest var att JAG blev sedd. Alla förstod mig och visste vad jag pratade om och jag kände mig lugn och trygg. Jag är inte jättereligiös, men det där lägret var som en enorm halleluja-upplevelse där jag insåg att jag har rätt att säga nej och jag behöver inte alltid vara den starka. Det där lägret var precis vad jag behövde, säger Rita.

Att vistas några dagar med människor som befinner sig i samma situation och samtala om både positiva och negativa erfarenheter gjorde gott. Rita berättar om den kravfyllda vardagen som präglar livet som anhörig. En vardag som sällan är i fokus. Det handlar om både uttalade och outtalade krav som många gånger tär på krafterna.

– Jag minns att jag kom tillbaka hem till Åland och lät mina upplevelser mogna. Sen fick jag styrka och handlingskraft att ställa mig upp på barrikaderna för anhöriga här på Åland. Jag kände att jag ville starta en självhjälpsgrupp, och så gjorde jag det.

Rita har tidigare varit passiv medlem i föreningen Reseda. I dag sitter hon med i styrelsen. Och självhjälpsgruppen har blivit två till antalet, där man betonar vikten av kamratstöd.

– Självhjälpsgrupperna är ofta en livlina där man får ventilera sina problem och samtidigt få stöd av människor i samma situation. Man kan inte förvänta sig att saker och ting ska hända av sig självt, utan man måste försöka göra något åt sin egen livssituation.

Sedan ett år tillbaka sitter Rita Åsbacka med i ett samarbetsråd som jobbar med stora, övergripande frågor kring psykisk ohälsa på Åland. I samarbetsrådet sitter både brukare, anhöriga och personal inom psykiatrin. Relationen till sonen har blivit mer öppen och man har en rakare kommunikation i dag.

– Min son har inte längre svårt att berätta om sin sjukdom. Han avdramatiserar sin ohälsa genom att acceptera den. Vi har en större öppenhet i hela familjen nu.

Ann-Charlott Rastas, rehabiliteringschef på Psykosociala förbundet, blir glad när hon hör Rita berätta om sina upplevelser. Ann-Charlott var med och arrangerade anhöriglägret i Åbo och hon minns väl den där känslan Rita Åsbacka beskriver.

– Det är en anhörigs återhämtningsprocess som Rita har gått igenom och precis som hon säger så händer det mycket när man når en acceptans. Då avdramatiserar man den psykiska ohälsan och legitimerar sjukdomen.

Läs mer om Psykosociala förbundets rehabiliteringskurser på www.fspc.fi

Ann-Charlott Rastas, Psykosociala förbundets rehabiliteringschef och Rita Åsbacka från Åland blev goda vänner under anhörigkursen för några år sedan.

Text och bild: Christina Lång

Infocentret FUNGERANDE HEM

Utställningen på 300 m2 i Kottby grundades 1998 av Helsingfors stad. Den byggs upp med 60-70 sakkunniga inom flera branscher och innehållet varierar årligen. Temat är nu Kunskap ökar tryggheten. Här presenteras lösningar inom teknologi, inredning, belysning med armaturer, möbler, produkter och redskap för tillgängliga och trygga hem. Besökarna har möjlighet att prova hur olika lösningar fungerar i praktiken. Strävan är att beakta de olika utmaningarna boendet kan ha.

Man vänder sig främst till personer med begränsad funktionsförmåga, deras närstående, vårdare och studerande inom social- och hälsovård. Utställningen vill ge idéer om hur man kan underlätta de dagliga sysslorna. Även beslutsfattare är en målgrupp för rationellt byggande och funktionella lösningar som ska minska risker och faror. Redskapen är tänkta för äldre och personer som har svaga händer eller som har enbart en hand eller för dem som inte når saker eller har svårigheter med till exempel påklädning efter en operation.

Guiden demonstrerar en griptång.

För rörelsehämmade har man inrett en enrummare med finurliga lösningar med hjälp av elektronik på liten yta. Här är skåp som kan sänkas och höjas efter behov, hyllor som kan ”dras ut” med hjälp av en liten motor. Datorer och andra hjälpmedel göms inne i små utrymmen och kan behändigt tas fram när de ska användas.

I en annan större lägenhet med tre rum, kan man bekanta sig med ett välfungerande badrum och möbler som lämpar sig för personer med olika sjukdomar, t ex en säng som registrerar hjärtfunktionen och meddelar sig med någon utsedd mottagare. Eller en stol som med sin stillsamma gungning stimulerar dementa eller personer med Parkinsons sjukdom eller andra diagnoser. All inredning, belysning och färgval sprider trivsel. Utställningen Fungerande Hem är en unik verksamhet som även fått mycket internationell uppmärksamhet.

NOTERAT

Ny pjäs på DuvTeatern!

DuvTeatern hälsar dig välkommen till Den Brinnande Vargen, Helsingfors hetaste poesikrog. Här flödar orden, jazzen och champagnen, här finns plats för längtan och sorg, uppror och hemligheter.

DuvTeatern i Helsingfors övar som bäst på en helt ny föreställning, *Den Brinnande Vargen - en soaré med DuvTeatern* som bygger på dikter som skådespelarna själva har skrivit.

– Dikter har alltid funnits med i DuvTeaterns sånger, repliker och programblad, berättar regissören **Mikaela Hasán.**

För att skapa egna dikter har skådespelarna fått höra och läsa både äldre och nyare dikter av finländska poeter. Skådespelarna har också arbetat tillsammans med två poeter som själva skriver dikter. Poeterna heter **Tua Forsström** och **Claes Andersson.**

På scenen får du se: Claes Andersson, **Ragnar Bengtström, Tua Forsström, Marina Haglund, Yvonne Heins, Karolina Karanen, Irina von Martens, Tanya Palmgren, Alma Pöysti, Pia Renes, Martina Roos, Sara Sandén, Lotte Schauman** och **Elias Simons**. Föreställningen är en samproduktion mellan DuvTeatern och Klockriketeatern och spelas på Klockriketeatern i Helsingfors i januari och februari 2014.

DuvTeatern verkar inom ramen för DUV Vingen och består av teaterarbetare med och utan intellektuell funktionsnedsättning. Gruppen har varit verksam i Helsingfors sedan 1999. Det är skådespelarnas idéer och improvisationer som står som grund för föreställningarna. Målet är att skapa konstnärligt utmanande teater utgående från de medverkandes personligheter, talanger och förmågor. Mötet mellan skådespelarna och publiken är en viktig del av DuvTeaterns föreställningar och inom ramen för publikarbetet utvecklas detta möte kontinuerligt. Därtill samarbetar man i varje produktion med utomstående professionella konstnärer för att ytterligare skapa möjlighet för olika människor, konstarter och miljöer att mötas. De produktioner DuvTeatern tidigare har satt upp har alla baserat sig på välkända klassiker som Shakespears Romeo och Julia (1999) och Hamlet (2001), Tjechovs Tre systrar (2003), Bröderna Grimms sagor (2007) och senast Bizets Carmen (2011) i samarbete med bl.a. Finlands Nationalopera.

Mer info hittar du på www.vingen.fi

NOTERAT

Riksdagens mentalhälsopolitiska delegations vädjan:

Mentalvårds-lagstiftningen måste uppdateras!

En central orsak till finländarnas låga sysselsättningsgrad och marginalisering från arbetslivet är störningar i den mentala hälsan, vars totala kostnader på årsbasis enbart i fråga om förlorade arbetsinsatser uppgår till cirka 10 miljarder euro.

Enligt regeringsprogrammet ska speciell uppmärksamhet riktas mot effektivare förebyggande och vård av mentala problem och missbruksproblem. Tillgången till mentalvårdstjänster och speciellt lågtröskeltjänster ska enligt regeringsprogrammet utvecklas genom att förnya mentalvårdslagen. Förnyelsen av mentalvårdslagstiftningen har inte påbörjats trots att det redan funnits med i flera regeringsprogram. Den nuvarande mentalvårdslagen erbjuder inte tillräckligt rättsskydd, stöder inte främjande och förebyggande mentalvårdsarbete i tillräcklig utsträckning och inte heller öppenvårdens utveckling. Riksdagens mentalhälsopolitiska delegation framhåller och kräver att regeringen inleder en totalförnyelse av mentalvårdslagstiftningen med det snaraste.

På Riksdagens mentalhälsopolitiska delegations vägnar
Kari Tolvanen, ordförande

NOTERAT

Mycket på gång inom hörselförbundet

Svenska hörselförbundet rf höll kongress i november. Brist på kunskap är ett av de största hindren för att finlandssvenska hörselskadade ska få ett samhälle där alla kan vara delaktiga och där svenskspråkig information och hörselvård är tillgängliga.

Svenska hörselförbundet rf:s vision fortsätter; ett samhälle med goda ljudmiljöer och där mänskliga rättigheter respekteras och hörselskador och hörselfrågor är allmänt kända. Deltagarna på kongressen fastslog Handlingsprogram 2014-2016 Insikt-Kunskap-Handling, där vi under tre år ska arbeta utgående från insikt, kunskap och handling.

Vi glöms bort

Kongressdeltagarna lyfte fram att vi lätt glöms bort i olika samhälleliga processer. Vi är många men ändå en osynlig grupp. På samma sätt som hörselskadan är osynlig. Hörselfrågor berör över 40 000 finlandssvenskar och ljudmiljön berör alla i samhället. Full delaktighet för hörselskadade är endast möjligt i ett samhälle med god tillgänglighet vilket betyder god akustik, inga störande bakgrundsljud, visuell information och olika kommunikationssystem. Även på internationellt plan är hörselskadade en svag grupp som lätt glöms bort. Vårt engagemang med internationella samarbetsorganisationer ger oss större inflytande i en samhällsutveckling som blir alltmer global.

Kvalitativ och korrekt hörselvård på svenska

Viktiga förutsättningar för att personer med hörselskada ska få en bra tillvaro är: tillgång till bra hörselvård på svenska, relevanta och goda hjälpmedel och olika stöd i att höra. Uppföljningen är av stor vikt när hörapparat och andra hörhjälpmedel beviljas. Detta för att garantera att hörapparaten används och att rätt hjälpmedel beviljas rätt person i rätt livssituation. Tyngdpunktsområdena i Handlingsprogrammet är utvecklande av organisationen, intressepolitiskt hörselarbete och attitydförbättring till både hörselskadade och övriga i samhället. Kongressen samlade 120 deltagare från hela Svenskfinland.

Förbundsordförande Birgitta Kronberg återvaldes.

På förbundskongressen förrättades val av styrelse för kommande treårsperiod 2014-2016. Förbundsordförande Birgitta Kronberg, Pargas (återvald) och till vice ordförande valdes Carl-Gustaf Andila, Vasa (ny). Till ordinarie styrelsemedlemmar valdes Tor Wernér, Karis (återvald), Christina Rolin, Kyrkslätt (ny) och Lena Wenman, Helsingfors (ny). Suppleanter är Anne Sjökvist, Mariehamn (ny) och Solveig Sandvik-Nyberg, Jakobstad (ny).

Foto: Sonja Londen

Deltagare från Borgånejden, Ella Björkman längst till höger.

Händelsekalendern 2014

SOS Aktuellt önskar Er en fridfull jul och ett framgångsrikt nytt år!

Januari

13.1. (Vegahuset i Helsingfors) 14.1. (Åbo) 15.1. (Vasa). **Kom i kapp: Lättläst it-kurs,** kl. 9–16. För skolpersonal som undervisar i IKT bland elever med stora inlärningssvårigheter. Arr: FDUV/Lärum. Info: carina.fronden@fduv.fi, 040 751 46 94. www.fduv.fi

22.1. Grundkurs för läsombud (personal inom omsorgen) på Vuxenutbildningscenter i Vasa. Arr: Yrkesakademin i Österbotten och FDUV/LL-Center. Anmälning: vuxcenter@yrkesakademin. Info: johanna.rutenberg@fduv.fi, 0400 716 078. www.ll-center.fi

23.1. Föreläsning om tystnadsplikt och sekretess kl. 17.30–20.30, Seniorhuset i Korsholm. För anhöriga, brukare, personal inom omsorgen och det sociala området. Föreläsare Ida Sulin, jurist på Kommunförbundet och Ben Thilman, omsorgspräst. Arr: FDUV/Etiskt forum. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846. www.fduv.fi

30.1. Föreläsning om arvsfrågor kl. 18–20 i Seniorhuset i Närpes med advokat Björn Båsk, kl. 18–20. Arr: FDUV. Info och anmälning: annika.martin@fduv.fi, 050 302 78 88. www.fduv.fi

30.1. Utbildning om utkomststöd i Raseborg kl. 13-16. Arr. Finlands Svenska Socialförbund. www.fssf.fi

Februari

SOS Aktuellt nummer 1. Deadline tisdagen den 11 februari. Utkommer vecka 8.

11.2. Det handlar om delaktighet. Seminarium på Kommunernas hus i Helsingfors. Hur kan barn, ungdomar och föräldrar påverka och vara delaktiga i beslut som rör dem. Seminariet är gratis. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846. www.fduv.fi

12.2. Det handlar om delaktighet. Seminarium i Vasa. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info: tina.holms@fduv.fi, 040 5679257. www.fduv.fi

15–16.2. Familjehelg i norra Österbotten för familjer med barn och unga med särskilda behov. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Anmäl senast 17.1, tina.holms@fduv.fi, 040 5679257. www.fduv.fi

21–23.2. Vinterveckoslut i Peurunka motions- och badanläggning i Laukaa utanför Jyväskylä. För personer med utvecklingsstörning (med egna ledare/assistenter eller personal) och familjer. Arr: FDUV. Anmäl senast 31.1, jon.jakobsson@fduv.fi, 050 5948987.

28.2–2.3. Ungdomsläger i Högsand i Hangö. Kom och ha skoj tillsammans med ungdomar med särskilda behov från hela landet på FDUV:s läger. Arr: FDUV. jon.jakobsson@fduv.fi, 050 5948987. www.fduv.fi

Mars

6.3. Föreläsning om tystnadsplikt och sekretess på Åland kl. 12.30–15.30 för personal inom Ålands omsorgsförbund, kl. 18-21 för anhöriga och brukare. Föreläsare Johanna Lindholm, jur.mag. språkskyddssekreterare på Folktinget och Ben Thilman, omsorgspräst. Arr: FDUV/Etiskt forum, Ålands omsorgsförbund, DUV på Åland. Info: marita.maenpaa@fduv.fi, 040 5231846. www.fduv.fi

6.3. Grundkurs för läsombud (personal inom omsorgen) på Yrkesakademin i Österbotten/Vuxenutbildningscenter i Vasa. Arr: Yrkesakademin i Österbotten och FDUV/LL-Center. Anmäl: vuxcenter@yrkesakademin. Info: johanna.rutenberg@fduv.fi, 0400 716078. www.ll-center.fi

24-27.3. Rehabiliteringskurs i personlig utveckling på Solvalla Idrottsinstitut. Målgrupp: personer med erfarenhet av psykisk ohälsa och psykosociala svårigheter. Ansök senast 26.2. Arr. Psykosociala förbundet rf. med stöd av RAY. Avgiftsfri kurs, inkl. kost, logi, resor. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi, 06-7232517.

April

SOS Aktuellt nummer 2. Deadline tisdagen den 1 april. Utkommer vecka 15.

7-8.4. "Vård i hemmet", Finlands Svenska Socialförbunds kongress i Jakobstad. Närståendevård, familjevård, funktionshinder samt äldrevård. www.fssf.fi

7-11.4, 8-12.9. och 17-21.11. **Tredelad rehabiliteringskurs** för unga (16-30) med lindrig/medelsvår depression eller panik- och ångeststörningar. Plats: Härmä kuntokeskus, Yli Härmä. Arr. Psykosociala förbundet r.f med stöd av FPA. Ansök så fort som möjligt till FPA. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517

7-12.4. Semestervecka för personer med psykisk ohälsa, individuell- eller parsemester, på badhotellet Päiväkumpu i Karis-Lojo. I samarbete med Svenska semesterförbundet. www.fspc.fi eller www.semester.fi. Info: Susanna Stenman, tfn 0503047642.

Maj

SOS Aktuellt nummer 3. Deadline tisdagen den 20 maj. Utkommer vecka 22.

5-8.5. Rehabiliteringskurs, egen kraft i fotoform enl. metoden "kraftgivande fotografering" på Pörkenäs lägergård, Jakobstad. För unga vuxna (20-30 år) med psykisk ohälsa från hela Svenskfinland. Krävs varken förkunskap eller utrustning. **Ansök senast; 4.4.** Arr. Psykosociala förbundet rf. med stöd av RAY. Avgiftsfri kurs, inkl. kost, logi och resor. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi, 06-7232517.

Juni

4-5.6. Seminarium på Hanaholmen. Minoriteter och dubbelminoriteter. Intressebevakning och minoriteters rättigheter i nordiska länder. Inspiration och konkreta sätt att påverka inom handikappolitik. Arr. SAMS, Finlands Svenska Handikappförbund, Hanaholmen: kulturcentrum för Sverige och Finland, THL och Pohjola-Norden. www.samsnet.fi/hanaholmen

9-13.6. Rehabiliteringskurs i skärgården för vuxna personer med psykosociala funktionshinder. Om psykisk hälsa och återhämtning. Friluftsliv, mete, vandring, allmogesegling. Plats: Lärkkulla skärgård, Houtskär. **Ansök senast 9.5.** Arr. Psykosociala förbundet rf, med stöd av RAY. Avgiftsfri kurs inkl. kost/logi och resor. www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517.

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, tel. 044-5554388. Deadline för material till nummer 1/2014 är den 11 februari, tidningen utkommer vecka 8.

FAKTURA FÖR SOS AKTUELLT 2014!

I år sänder vi inte en skild prenumerationsfaktura per post till våra privata prenumeranter. Därför ber vi er vänligen att använda uppgifterna nedan för inbetalning av prenumerationsavgiften 2014. *OBS! Detta gäller enbart SOS Aktuellts privata prenumeranter.* Tusen tack på förhand! Vid frågor ring Handikappförbundets generalsekreterare Ulf Gustafsson 044 -560 0563 eller e-posta daniela.andersson@kolumbus.fi.

Saajan tilinumero	**Aktia FI70 4055 0010 6424 25**		
Mottagare	**SOS Aktuellt**	*Ingen referens behövs. Skriv ditt namn och din adress i meddelandefältet.*	
Betalarens namn och adress			
Från konto nr		Förfallodag:	Summa: **12€**